

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedra**

Deimantės Linos Paškevičiūtės
V kurso, Tarptautinės ir Europos Sąjungos
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Skaitmeninių rinkų akto įgyvendinimas valstybėse narėse: vidaus rinkos fragmentacijos
rizikos**

**Implementation of the Digital Markets Act in Member States: risks of internal market
fragmentation**

Vadovas: dr. Lauras Butkevičius

Recenzentė: doc. dr. Deimilė Prapiestytė

Vilnius
2025

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Šiame darbe nagrinėjamas Reglamento 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų (toliau – **SRA**) siekis prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo, nustatant suderintas taisykles. Analizuojant tiek patį SRA, tiek jo teisėkūros procesą, atskleidžiama ribota valstybių narių kompetencija reguliuoti skaitmenines rinkas ir užtikrinti SRA nuostatų vykdymą nacionaliniu lygmeniu. Galiausiai tiriamas SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimas Europos Sąjungos (toliau – **ES**) valstybėse narėse bei analizuojama Vokietijos konkurencijos įstatymo 19 a str. (toliau – **VKĮ**) sąveika su SRA, siekiant atskleisti įgyvendinimo metu kylančias vidaus rinkos fragmentacijos rizikas.

Pagrindiniai žodžiai: SRA, vidaus rinkos vientisumas, SRA įgyvendinimas valstybėse narėse, nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijos, SRA 38 str. 7 d., fragmentacijos rizikos, VKĮ 19 a str.

This work examines the aim of Regulation 2022/1925 on open and fair markets in the digital sector (the **DMA**) to contribute to the proper functioning of the internal market by establishing harmonized rules. By analyzing both the DMA itself and its legislative process, the limited competence of Member States to regulate digital markets and ensure the enforcement of the DMA provisions at the national level is revealed. Finally, it is examined how Article 38(7) of the DMA is implemented in the Member States of the European Union (the **EU**) as well as the interaction between Article 19a of the German Competition Act (the **GWB**) and the DMA in order to reveal the risks of internal market fragmentation arising during implementation.

Keywords: DMA, internal market integrity, implementation of DMA in Member States, national competition authorities, Article 38(7) of the DMA, risks of fragmentation, Article 19 a of the GWB.

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS.....	2
ĮŽANGA.....	3
1.1. Teisės aktų suderinimo teisinis pagrindas ir paskirtis	7
1.2. Vieningo skaitmeninių rinkų reguliavimo poreikis	11
1.2.1. Pagrindinių skaitmeninių platformų paslaugų ypatybės ir keliama iššūkiai konkurencijai.....	12
1.2.2. Konkurencijos teisės taikymo ribotumas.....	13
1.2.3. Skaitmeninių rinkų akto vaidmuo.....	15
2. SRA ĮGYVENDINIMO SISTEMA VALSTYBĖSE NARĖSE	18
2.1. Valstybių narių reguliavimo kompetencijų apimtis	18
2.2. Vykdomo užtikrinimo modelių raida.....	20
3. VIDAUS RINKOS FRAGMENTACIJOS RIZIKOS ĮGYVENDINANT SRA VALSTYBĖSE NARĖSE	24
3.1. SRA 38 str.7 d. įgyvendinimo valstybėse narėse analizė	25
3.2. VKĮ 19 a str. sąveika su SRA.....	33
IŠVADOS.....	38
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	39
SANTRAUKA	47
SUMMARY	48

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

angl.	angliškai
CERRE	Centre on Regulation in Europe
DG COMP	Directorate – General of the European Commission
ECN	European Competition Network
EK	Europos Komisija
EK Pasiūlymas dėl SRA	COM(2020) 842 final
ES	Europos Sąjunga
ESS	Europos Sąjungos Sutartis
ESTT	Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
NKI	Nacionalinių konkurencijos institucijų
Poveikio vertinimo ataskaita	SWD(2020) 363 final
SESV	Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo
SRA	Skaitmeninių rinkų aktas
Taryba	Europos Sąjungos Taryba
VFKB	Vokietijos federalinis kartelių biuras
VKI	Vokietijos konkurencijos įstatymas

IŽANGA

Temos aktualumas. Šiuolaikinėje globalioje ekonomikoje skaitmeninių paslaugų proveržį paskatino COVID-19 pandemijos metu visuotinai taikyti judėjimo apribojimai. Viena vertus, tai lėmė reikšmingus vartotojų kasdienės veiklos pokyčius, naujų verslo modelių kūrimą, kita vertus, tai sukūrė palankią aplinką įsivertinti ribotam skaičiui didžiųjų skaitmeninių platformų (angl. *Big Tech*). Tokios didžiosios skaitmeninės platformos, kaip *Apple*, *Amazon*, *Google* ir kt. per palyginti trumpą laikotarpį įgijo precedento neturinčią ekonominę galią skaitmeninėse rinkose – jau 2020 m. jų kontroliuojama skaitmeninės ekonomikos dalis siekė 4,14 trilijono eurų iš bendros 6 trilijonų eurų vertės (EK, 2020, SWD(2020) 363 final, p. 15; toliau – **Poveikio vertinimo ataskaita**). Didžiųjų skaitmeninių platformų strategiškai reikšminga padėtis, t. y. užimama tarpininkavimo pozicija tarp verslo klientų ir galutinių naudotojų, kartu su skaitmeninių paslaugų ypatybėmis, lėmė naujų rinkos dalyvių patekimo į skaitmeninę rinką kliūtis ir verslo klientų ekonominę priklausomybę nuo didžiųjų skaitmeninių platformų. Vis dažniau buvo reiškiamas susirūpinimas dėl galimo neigiamo poveikio vartotojų gerovei, pasireiškusio prekių ir paslaugų kylančiomis kainomis, prastėjančia jų kokybe bei ribotu pasirinkimu, o tai kėlė grėsmę veiksmingai vartotojų interesų apsaugai ES. Atsižvelgiant į dinamišką skaitmeninių platformų veiklos pobūdį, tapo akivaizdu, kad tradicinės konkurencijos teisės priemonės nėra pakankamai veiksmingos spręsti skaitmeninės rinkos keliamus iššūkius. Be to, tarpvalstybinė skaitmeninių platformų veiklos specifika kėlė grėsmę, kad skirtingos valstybių narių nacionalinio reguliavimo iniciatyvos galėtų lemti ES vidaus rinkos fragmentaciją. Dėl šių priežasčių ES teisės aktų leidėjas priėmė SRA, kuriuo, siekiant užtikrinti sąžiningas ir atviras konkurencijai skaitmenines rinkas. T. y. novatoriškai reguliuojamas dalykas, kuris nebuvo anksčiau reglamentuojamas t. y. prieigos valdytojų (angl. *gatekeepers*) veikla. Ši reguliavimo priemonė pasižymi ir šiam darbui itin aktualiu tikslu t. y. prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo nustatant suderintas taisykles. Nors SRA akivaizdžiai įvardinama, kad Europos Komisija (toliau – **EK**) užtikrina centralizuotą SRA vykdymo užtikrinimo modelį, tuo pačiu metu įtvirtinama ribota galimybė valstybėms narėms reguliuoti skaitmenines rinkas ir užtikrinti SRA nuostatų vykdymą nacionaliniu lygmeniu. Šio darbo aktualumas pasižymi tuo, kad tiriant SRA 38 str. 7 d., įgyvendinimo praktiką visose ES valstybėse narėse atskleidžiama potenciali vidaus rinkos fragmentacijos rizika. Taip kyla grėsmė, jog nebus įgyvendintas reglamente įtvirtintas tikslas t. y. užtikrinti nuoseklų ir vieningą skaitmeninių rinkų reguliavimą visoje ES. Šios rizikos pagrindimui tikslinga nagrinėti Vokietijos jurisdikciją, kurioje dar iki SRA priėmimo buvo inicijuotas nacionalinis teisinis

reguliavimas – VKĮ 19 a str., skirtas skaitmeniniame sektoriuje veikiančių įmonių, turinčių išskirtinę tarpsektorinę reikšmę konkurencijai (angl. *paramount cross-market significance*, toliau – **PCMS**), elgesiui riboti. Ši nuostata laikytina reikšmingu precedentu ES kontekste, nes jos taikymo apimtis ir turinys gali potencialiai dubliuoti arba prieštarauti SRA nustatytoms pareigoms, taip sukeldama norminio nesuderinamumo riziką. Todėl Vokietijos pavyzdys pasirenkamas kaip reprezentatyvus atvejis, leidžiantis analitiškai įvertinti, ar nacionalinių priemonių taikymas gali kelti grėsmę vieningam ES vidaus rinkos reguliavimo užtikrinimui.

Tikslas. Įvertinti SRA vaidmenį užtikrinant ES vidaus rinkos vientisumą skaitmeninėje ekonomikoje, analizuojant SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimo praktiką ES valstybėse narėse bei jos poveikį reguliavimo vientisumo užtikrinimui, taip pat identifikuojant nacionalinės reguliavimo iniciatyvos t. y. VKĮ 19 a str. suderinamumą su SRA.

Uždaviniai.

1. Įvertinti SRA kaip reguliavimo priemonės poreikį, atsižvelgiant į skaitmeninių rinkų struktūrinius ypatumus ir tradicinės konkurencijos teisės taikymo ribotumą.
2. Išanalizuoti SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimą valstybėse narėse, identifikuojant skirtingų nacionalinių įgyvendinimo modelius ir jų poveikį vidaus rinkos vientisumui.
3. Įvertinti VKĮ 19 a str. sąveiką su SRA nuostatomis ir jo galimą įtaką vidaus rinkos vientisumo užtikrinimui.

Tyrimo objektas. SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimo valstybėse narėse tyrimas, atsižvelgiant į tai, kad ši nuostata gali būti laikoma potencialia vidaus rinkos fragmentacijos skaitmeninėse rinkose prielaida, atitinkamai ir Vokietijos VKĮ 19 a str. priskiriamą teisinį pagrindą, atsižvelgiant į SRA nustatytą ribotą reguliavimo kompetencijų apimtį.

Metodologija. Siekiant įgyvendinti darbo tikslą ir uždavinius, buvo taikyti šie tyrimo metodai: **teisės aktų analizės metodas** – taikytas siekiant išnagrinėti ES teisės aktų, bei nacionalinių teisės aktų, susijusių su skaitmeninių rinkų reguliavimu, turinį; **sisteminės analizės metodas** – taikytas analizuojant SESV 114 ir 115 str. tarpusavio santykį teisės aktų suderinimo srityje, siekiant identifikuoti jų taikymo hierarchiją ir poveikį vidaus rinkos veikimo užtikrinimui; **lyginamosios (komparatyvinės) analizės metodas** – taikytas siekiant palyginti skirtingų ES valstybių narių teisėkūros sprendimus įgyvendinant SRA 38 str. 7 d. nacionaliniu lygmeniu; **teleologinis teisės aiškinimo metodas** – taikytas aiškinant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – **SESV**) ir SRA normų reikšmę ir taikymo apimtį atsižvelgiant į jų siekiamus tikslus, ypač vidaus rinkos integralumo kontekste; **analizės ir sintezės metodas** – taikytas ne tik siekiant detalai išnagrinėti atskiras teisės normas, jų taikymo sritį, bet ir integruoti šią informaciją į bendrą skaitmeninių rinkų reguliavimo ir vidaus rinkos vientisumo problematikos

kontekstą; **kritinė literatūros analizė** – leido susisteminti mokslinėje doktrinoje pateikiamas pozicijas dėl skaitmeninių rinkų reguliavimo, didžiųjų platformų ekonominės galios valdymo ir vidaus rinkos integralumo užtikrinimo; **istorinis metodas** – taikytas analizuojant SRA vykdymo užtikrinimo modelio formavimosi aplinkybes, institucinių sprendimų raidos procesą SRA teisėkūros kontekste bei valstybių narių ir nacionalinių konkurencijos priežiūros institucijų vaidmens stiprėjimą formuojant kvazicentralizuotą SRA vykdymo užtikrinimo modelį; **kiekybinės analizės metodas** – taikytas trečiojoje darbo dalyje, atliekant visų ES valstybių narių teisėkūros veiksmų įgyvendinant SRA 38 str. 7 d. analizę; **kokybinės analizės metodas** – naudotas vertinant nacionalinių teisės aktų turinio atitikimą SRA reikalavimams ir jų poveikį vidaus rinkos vientisumui.

Darbo originalumas. Šio darbo originalumas atsiskleidžia tiriant visų ES valstybių narių teisėkūros iniciatyvas, skirtas SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimui. Šiuo tyrimu siekta identifikuoti vyraujančių nacionalinių teisėkūros sprendimų heterogeniškumą. Darbe, remiantis kiekybinės ir kokybinės analizės metodais, atskleidžiama, kaip skirtingi įgyvendinimo modeliai gali lemti vidaus rinkos skaitmeninėje rinkoje fragmentacijos riziką. Tokiu būdu formuojama nauja analitinė perspektyva, leidžianti vertinti SRA praktinio įgyvendinimo poveikį vieningo ES skaitmeninių rinkų reguliavimo tikslui. Pažymėtina, kad analizuojama SRA įgyvendinimo valstybėse narėse problematika, būtent vidaus rinkos fragmentacijos kontekste, nėra akademinėje literatūroje atskleista.

Svarbiausi šaltiniai. Šio darbo analizei reikšmingi buvo tiek nacionaliniai, tiek tarptautiniai norminiai aktai, kurie buvo svarbūs atliekant SRA 38 str. 7d. tyrimą; EK komunikatai COM(2020) 67 final „Europos skaitmeninės ateities formavimas“, atskleidžiantys skaitmeninės rinkos reikšmę ir prioritetus, COM(2020) 842 final – Pasiūlymas dėl Skaitmeninių rinkų akto (SRA), SWD(2020) 363 final – Poveikio vertinimo ataskaita, padėjo identifikuoti skaitmeninėse rinkose egzistuojančius iššūkius konkurencijai. Pagrindinis dėmesys skirtas SRA analizei. Nacionaliniame kontekste darbe remtasi Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. XIV-2035, kuris aktualus vertinant SRA įgyvendinimą Lietuvoje.

Darbe taip pat yra naudojami įvairių užsienio mokslininkų darbai, tokie kaip: A. Engel publikacija „Licence to Regulate: Article 114 TFEU“, atskleidžiantys SESV 114 str. reikšmę pasirenkant teisinį pagrindą. G. Gryllos studija „The New Digital Landscape: Interaction between the DMA and Rules of National and EU Law“ ir A. R. Martínez darbas „The Supporting and Complementary Role of National Authorities in Enforcing the DMA“ buvo

svarbūs nagrinėjant nacionalinių reguliavimo priemonių bei nacionalinių konkurencijos priežiūros institucijų vaidmens analizę. Taip pat buvo pasitelktas European Competition Network (ECN) 2021 m. parengtas bendras dokumentas „Joint Paper: How National Competition Agencies Can Strengthen the DMA“, pabrėžiantis nacionalinių konkurencijos priežiūros institucijų aktyvumą SRA teisėkūros procese. Analizuojant Vokietijos 19 a str. suderinamumą su SRA, buvo itin svarbus J.-U. Franck ir M. Peitz straipsnis „Digital Platforms and the New 19a Tool in the German Competition Act“. Galiausiai N. Moreno Belloso ir N. Petit darbas „The EU Digital Markets Act (DMA): A Competition Hand in a Regulatory Glove“ bei J. Boom ir kt. „Digital Regulation Synthesis“ buvo svarbūs vertinant SRA sąveiką su konkurencijos teise ir nacionaliniais reguliavimo modeliais.

VIDAUS RINKOS VIENTISUMO UŽTIKRINIMAS SKAITMENINĖSE RINKOSE

Šioje darbo dalyje analizuojamas ES vidaus rinkos vientisumo užtikrinimo siekis skaitmeninėse rinkose. Pirmiausia, siekiama tinkamai atskleisti SESV 114 ir 115 str. teisinių pagrindų skirtumus ir jų reikšmę vidaus rinkos vientisumo užtikrinimui. Antra, nagrinėjama skaitmeninių rinkų specifika ir didžiųjų skaitmeninių platformų keliama iššūkių konkurencijai, nulėmę tradicinės konkurencijos teisės priemonių taikymo ribotumą. Atskirai vertinamas SRA, kaip *ex ante* reguliavimo priemonės, papildančios konkurencijos teisę, vaidmuo užtikrinant sąžiningų ir atvirų konkurencijai skaitmeninių rinkų veikimą. Galiausiai aptariamas SRA nustatytų prieigos valdytojų pareigų pobūdis ir jų reikšmė skaitmeninės ekonomikos sąlygomis.

1.1. Teisės aktų suderinimo teisinis pagrindas ir paskirtis

Teisės aktų suderinimas ES gali būti apibrėžiamas kaip sąmoningas ir tikslingas procesas (Lohse, 2012, p. 313), pasireiškiantis valstybių narių skirtingų teisinių normų ir reguliavimo sistemų derinimu, kuriuo pašalinami esminiai reguliavimo skirtumai ir sukuriami minimalūs teisiniai reikalavimai ar bendri standartai (Kamba, 1974, p. 501) ir yra skirtas užtikrinti esminį ES integracijos tikslą – sukurti vidaus rinką ar pagerinti jos veikimo sąlygas (Malinauskaitė, 2020, p. 1). Jis atlieka tris glaudžiai tarpusavyje susijusias funkcijas – integracinę, korekcinę ir prevencinę. Integracinė funkcija reiškia pozityviąją integracijos formą, kai ES teisės aktų leidėjas kuria bendras teisės normas, pakeičiančias nacionalines taisykles ir taip užpildančias reguliacinį vakuumą. Šis vakuumas atsiranda taikant neigiamąją integraciją, kai EK ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – **ESTT**) pripažįsta, kad nacionalinės reguliavimo priemonės negali būti taikomos, dėl nepagrįsto pagrindinių laisvių ribojimo, tačiau nesukuria bendrojo reguliavimo, būtino vidaus rinkos veikimui. Korekcinė funkcija užtikrina efektyvų reagavimą į rinkos laisvių apribojimus ar pastebimus konkurencijos iškreipimus, užtikrindama vienodas veikimo sąlygas rinkos subjektams (Malinauskaitė, 2020, p. 85-86). Prevencinė funkcija užkerta kelią galimiems vidaus rinkos iškreipimams dar prieš jiems atsirandant, t. y. kai yra tikėtinas pavojus, kad valstybėse narėse gali įvykti įvairių pokyčių, kurie galėtų sukelti kliūtis pagrindinėms laisvėms arba būtų pastebimai iškreipta konkurencija (ESTT, 2002, *British American Tobacco*; ESTT, 2010, *Vodafone*). Tai reiškia, kad užkertamas kelias galimoms rinkos fragmentacijos rizikoms dar iki jų realaus atsiradimo, todėl teisės aktų suderinimas išlieka prisitaikantis prie dinamiškos vidaus rinkos raidos ir kintančių ekonominių sąlygų.

Kadangi SESV 114 str. ir SESV 115 str. numatyta ES kompetencija, susijusi su „vidaus rinkos veikimu ir kūrimu“, yra itin svarbu atskirti teisinius pagrindus, kurios jie reglamentuoja ir nustatyti esminį vidaus rinkos suderinimo teisinį pagrindą, kuris bus toliau nagrinėjamas šiame poskyryje. SESV 114 str. yra nustatyta bendroji kompetencija teisėkūros veiksmams ir vykdomas pagal įprastą teisėkūros procedūrą, t. y. kvalifikuotos daugumos balsavimą, taip užtikrinant procedūrinį veiksmingumą (Weatherill, 2017, p. 69). Priešingai, SESV 115 str. nustatytas vienbalsiškumo reikalavimas Europos Sąjungos Taryboje (toliau – **Taryba**) suteikia valstybėms narėms veto teisę, kuria galima blokuoti teisėkūros procesą, todėl šis teisinis pagrindas procedūriniu požiūriu laikomas mažiau veiksmingas (Weatherill, 2017, p. 68). Remiantis sisteminiu SESV nuostatų aiškinimu, SESV 114 str. hierarchinė viršenybė prieš SESV 115 str. atsispindinti pačioje SESV struktūroje, taip dar labiau sustiprina jo, kaip teisės aktų suderinimo teisinio pagrindo, vaidmenį. Be to, SESV 115 str. taikomas tik išimtiniais atvejais – kai SESV 114 str. taikymas yra aiškiai apribotas pagal šio str. 2 d. arba kai nėra *lex specialis*¹. Atsižvelgiant į tai, kad specialiosios teisės normos jau reglamentuoja didžiąją dalį SESV 114 str. 2 d. įvardytų sričių, tokių kaip netiesioginiai mokesčiai, laisvas asmenų judėjimas ir samdomi darbuotojai, SESV 115 str. iš esmės taikomas tik tiesioginių mokesčių srityje ir taip sustiprinamas SESV 114 str. fundamentalus reguliacinis poveikis ES teisės aktų suderinimo procese (Böttner & Blanke, 2024, p. 377). Atitinkamai, nagrinėtinos temos kontekste aktualus būtent SESV 114 str., kuris ir toliau analizuojamas.

Pagal SESV 114 str. Europos Parlamentui ir Tarybai yra suteikta teisėkūros kompetencija, t. y. nustatyti „priemonės valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatomis, skirtoms vidaus rinkos sukūrimui, suderinti“. Nustatant, kokiomis priemonėmis vykdomas teisės aktų suderinimas, tiesiogiai remiamasi SESV 288 str. kuriame apibrėžtos teisės aktų formos – reglamentai, direktyvos, sprendimai ir nuomonės².

Tradiciškai, teisės aktų suderinimui pirmenybė buvo teikiama direktyvoms, kuriomis nustatomas valstybėms narėms privalomas tikslas, tačiau valstybėms narėms suteikiama tam tikra diskrecija, t. y. pasirinkti tinkamas įgyvendinimo formas ir metodus (Prechal, 1995, p. 86). Vis dėlto, darbo autorės nuomonė, toks lankstus reguliavimo pobūdis gali lemti nevienodą direktyvų perkėlimą, aiškinimą ir taikymą valstybėse narėse, didindamas vidaus rinkos

¹ SESV nuostatos, kurios turi viršenybę prieš SESV 114 str., reglamentuojančios konkrečias vidaus rinkos sritis, kaip antai laisvas asmenų judėjimas (SESV 46 str.) ar įsisteigimo laisvė (SESV 50 str.) ir kt.

² Byloje *Smoke Flavourings* generalinė advokatė Juliane Kokott patvirtino, kad SESV 114 str. naudojama sąvoka „priemonės“ apima visas pagrindines antrinės teisės formas – reglamentus, direktyvas ir sprendimus (ESTT, 2005, *Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė* prieš Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą).

fragmentacijos riziką. Atsižvelgiant į šiuos trūkumus, gali būti pastebimas sąmoningas perėjimas nuo direktyvų prie reglamentų – tai atspindi platesnę ES institucijų tendenciją reglamentus laikyti pageidaujama suderinimo priemone (Rotondo, 2013, p. 437-438). EK Komunikate yra išreikšta nuomonė, kad „derinimo teisės aktams įgyvendinti reikėtų rinktis reglamentus, o ne direktyvas. Taip [ES] būtų panaikinti nacionalinės teisės aktų įsigaliojimo laiko skirtumai ir sumažėtų skirtingo perkėlimo į nacionalinę teisę, aiškinimo bei taikymo grėsmė“³. Tačiau EK taip pat pabrėžė, kad reglamentų, kaip teisės suderinimo priemonės „pagrįstumą reikėtų patvirtinti vertinant kiekvieną konkretų atvejį, atsižvelgiant į geresnio reguliavimo tikslus ir subsidiarumo principą“ (COM(2014) 25 final, p. 8). Likusios teisės aktų derinimo priemonės – sprendimai, rekomendacijos ir nuomonės – kelia abejonių dėl jų veiksmingumo ir praktinio pritaikymo teisėkūros procese (Böttner & Blanke, 2024 p. 390).

Kaip nurodyta SESV 288 str., sprendimai yra privalomi tik nurodytiems adresatams, todėl jų taikymo sritis yra ribota, o praktinis vaidmuo teisės derinimo procese išlieka ne itin reikšmingas. Vis dėlto, tam tikrose srityse, pavyzdžiui, produktų saugos reguliavime, vien bendrųjų įstatymų derinimo gali nepakakti siekiant užtikrinti nuoseklų ir suderintą teisinį reglamentavimą, todėl sprendimai tam tikromis aplinkybėmis gali atlikti teisės derinimo funkciją (Prechal, 1995, p. 86). Tuo tarpu rekomendacijos ir nuomonės, kaip aiškiai įtvirtinta SESV 288 str., neturi privalomosios galios. Tačiau rekomendacijos gali įgyti vadinamąją „atitikties traukos jėgą“, kai jos tampa orientyru tiek viešojo administravimo subjektams, tiek privačiam sektoriui, siekiant teisinio tikrumo, nuoseklaus reguliavimo ar gerosios praktikos įgyvendinimo (Böttner & Blanke, 2024 p. 393-394). Dėl to, nors formaliai nėra privalomos, jos gali atlikti skatinamąjį vaidmenį teisės aktų suvienodinimo praktikoje (Böttner & Blanke, 2024 p. 393-394).

SESV 290 str. 1 d. nustatyta, kad teisėkūros procedūra priimtu aktu EK gali būti suteikti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, tačiau tik tokius, kurie papildo arba iš dalies keičia neesmines teisėkūros procedūra priimto akto nuostatas. Atitinkamai SRA 12 str. 6. d numatyta, kad „[EK] <...> suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus siekiant papildyti [SRA]“ ir str. 7 d. „[EK] <...> suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas šis reglamentas“. Pažymėtina, kad SESV 291 str. 2 d. suteikia galimybę EK ar Tarybai priimti įgyvendinimo aktus tais atvejais, kai būtina užtikrinti vienodas teisiškai privalomų ES teisės aktų įgyvendinimo sąlygas. Nors SESV 291 str. nėra panašaus sakinio dėl

³ Tai gali būti pastebima duomenų apsaugos srityje, kaip iliustruoja Bendrojo duomenų apsaugos reglamento priėmimas, kuriuo buvo pakeista Duomenų apsaugos direktyva 95/46/EB.

esminių elementų kaip SESV 290 str. 1 d., esminiai elementai negali būti nustatyti ir įgyvendinimo aktuose, nes šie aktai yra skirti tik vykdyti, įgyvendinti tai, kas jau yra numatyta pagrindiniame akte (Spasova, 2021, p. 510). EK, priimdama tokius aktus, veikia valstybių narių vardu, nes būtent jos yra atsakingos už ES teisės įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu (Spasova, 2021, p. 508). Todėl EK įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus yra būtini siekiant teisės aktų vienodo taikymo visose valstybėse narėse. Toks modelis taikomas ir EK įvardytuose sektoriaus specifiniuose reglamentuose – pavyzdžiui, SRA priimto remiantis SESV 114 str., 8 str. numatyta, kad „[EK] gali priimti įgyvendinimo aktą, kuriame nurodomos priemonės, kurias atitinkamas prieigos valdytojas turi įgyvendinti, kad veiksmingai įvykdytų <...> nustatytas pareigas“.

Nepaisant plačios teisės aktų suderinimo priemonių pasirinkimo laisvės, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – **ESTT**) yra pabrėžęs, kad teisės aktų leidėjas privalo pasirinkti „suderinimo techniką, kuri būtų tinkamiausia norimam rezultatui pasiekti“ (ESTT, 2005, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė prieš Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą, C-66/04). SESV 114 str. 1 d. minimos priemonės gali būti taikomos tik siekiant pagerinti vidaus rinkos sukūrimo ir veikimo sąlygas, todėl jos negali būti aiškinamos kaip suteikiančios bendruosius įgaliojimus reguliuoti vidaus rinką. ES kompetencijos ribas šiuo aspektu apibrėžia suteikimo principas, o jos įgyvendinimas grindžiamas subsidiarumo ir proporcingumo principais, įtvirtintais Europos Sąjungos Sutarties (toliau – **ESS**) 5 str. ESTT jurisprudencija šiuos principus detalizuoja, aiškiai nurodydama, kad teisės aktų suderinimo priemonės gali būti taikomos tik tiek, kiek jos yra būtinos vidaus rinkos kliūtims šalinti ir proporcingos siekiamam tikslui (ESTT, Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą, C-376/98). Proporcingumo principas įtvirtina pareigą užtikrinti, kad tokios suderinimo priemonės būtų ne tik tinkamos ir būtinos, bet ir ekonomiškai pagrįstos, tai yra jų įgyvendinimo sąnaudos būtų subalansuotos ir pateisinamos jų sukuriama pridėtine verte ir teigiamu poveikiu bendriesiems visuomenės interesams (Malinauskaitė, 2020, p. 87).

Atsižvelgiant į anksčiau aptartą SESV 114 str. teisinio pagrindo svarbą vidaus rinkos veikimui užtikrinti, pažymėtina, kad 2020 m. EK pateikė komunikatą „*Formuojant Europos skaitmeninę ateitį*“, kuriame skaitmeninė ekonomika buvo įvardyta kaip prioritetinė ES vidaus rinkos plėtros kryptis (COM(2020) 67 final). Remiantis SESV 114 str., buvo priimti du reikšmingi teisės aktai: SRA ir Reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos. Vis dėlto, SRA atveju kyla klausimų dėl pasirinkto teisinio pagrindo

tinkamumo⁴. Akademinėje literatūroje kritiškai vertinama, kad pasirenkant tik SESV 114 str. galėjo būti pažeistas *lex specialis derogat legi generali* principas, pagal kurį specialusis teisinis pagrindas – šiuo atveju SESV 103 str., reglamentuojantis konkurencijos teisės įgyvendinimą – turi viršenybę prieš bendrąjį, t. y. vidaus rinkos veikimui skirtą SESV 114 str. (Engel, 2024, p. 22–23). Šiame darbe SRA teisinio pagrindo pasirinkimo klausimas plačiau nenagrinėjamas, tačiau siekiant užtikrinti šio darbo objektyvumą būtina paminėti, kad šis teisinio pagrindo pasirinkimas kelia pagrįstų abejonių dėl SESV 114 str., kaip teisinio pagrindo, tinkamumo.

1.2. Vieningo skaitmeninių rinkų reguliavimo poreikis

Šiuolaikinėje globalioje ekonomikoje skaitmeninės paslaugos yra tapusios neatsiejama vartotojų kasdienės veiklos ir verslo procesų dalimi, reikšmingai prisidedančia prie technologinės pažangos ir naujų verslo modelių kūrimo (Skara et al., 2024, p. 1.). EK šį skaitmeninių technologijų proveržį apibrėžia kaip „naująją pasaulinę pramonės revoliuciją“, kuri fundamentaliai keičia konkurencijos dinamiką ir rinkų veikimo modelius (COM(2020) 67 final). Nors ES skaitmeninėje ekonomikoje veikia daugiau kaip 10 000 interneto platformų, kurių daugumą sudaro mažosios ir vidutinės įmonės, būtent ribotas kiekis didžiųjų skaitmeninių platformų yra sukaupusios neproporcingai didelę ekonominę galią (COM(2020) 842 final, p. 1; toliau – **EK Pasiūlymas dėl SRA**). CEK vertinimo ataskaitoje pažymima, kad 7 skaitmeninės platformos valdo net 69 % iš visos 6 trilijonų eurų vertės skaitmeninės platformų ekonomikos (Poveikio vertinimo ataskaita). Akivaizdu, kad EK privalėjo kritiškai įvertinti, ar esamas konkurencijos teisinis reguliavimas gali veiksmingai išspręsti šią beprecedentę problemą, ar veikiau tikslinga inicijuoti naujus teisėkūros procesus siekiant apsaugoti ES vidaus rinkos vientisumą.

⁴ SRA, nustatydamas išankstinius elgesio draudimus prieigos valdytojų veiklai, iš esmės funkcionuoja kaip *ex ante* konkurencijos teisės įgyvendinimo priemonė. Kadangi SESV 103 str. skirtas konkurencijos taisyklių įgyvendinimui, pagal SRA turinį jis galėtų būti laikomas tinkamesniu teisiniu pagrindu nei SESV 114 str. (Komninos, 2022, p. 4-5).

1.2.1. Pagrindinių skaitmeninių platformų paslaugų ypatybės ir keliami iššūkiai konkurencijai

Didžiųjų interneto platformų augimą lėmė pagrindinių platformų paslaugų ypatybės⁵, kurios kartu su nesąžininga praktika, riboja pagrindinių platformų konkurencinį atvirumą (SRA 2 konstatuojamoji dalis). Tokiu būdu daromas reikšmingas neigiamas poveikis ne vien inovacijų raidai skaitmeniniame sektoriuje, paslaugų kokybei, kainodaros sąlygoms, bet tuo pačiu vartotojų ir verslo naudotojų pasirinkimo galimybėms (EK Pasiūlymas dėl SRA, p. 1). Šioms platformoms susiklosčiusios palankios sąlygos leidžia joms įsitvirtinti kaip prieigos valdytojams – subjektams, atliekantiems esminę sąsajos funkciją tarp verslo naudotojų ir galutinių vartotojų skaitmeninėje ekosistemoje. Tokia tarpininkavimo pozicija suteikia prieigos valdytojui galimybę reikšmingai iškreipti vidaus rinkos veikimą (SRA 6 konstatuojamoji dalis). EK atliktame poveikio vertinime išskiriami du esminiai veiksniai, lemiantys rinkos nepakankamumą atsiradimą skaitmeninėje ekonomikoje. Pirmasis veiksnys – rinkos dalyvių patekimo į skaitmeninę rinką kliūtys (Poveikio vertinimo ataskaita, para. 72–84). Antrasis veiksnys – verslo klientų ekonominė priklausomybė nuo prieigos valdytojų bei dėl tokios pozicijos susiklostęs derybinės galios disbalansas (Poveikio vertinimo ataskaita, para. 85–88).

Minėti rinkos nepakankamumai nėra atsitiktiniai, jie atsiranda dėl skaitmeninių platformų struktūrinių ypatybių, kurios, veikdamos kumuliatyviai, įtvirtina jų konkurencinį pranašumą. Šių ypatybių analizė leidžia atskleisti, kaip prieigos valdytojai sistemingai stiprina savo poziciją rinkoje, sudarydami prielaidas dominuojančios padėties susiformavimui ir konkurencijos pašalinimui:

- 1) išimtinai didelio masto ekonomija, kuri susiformuoja dėl beveik nulinės vertės ribinių sąnaudų, kai kiekvieno naujo verslo kliento ar galutinio naudotojo pritraukimas platformai nesukelia reikšmingų papildomų kaštų, todėl įsitvirtinusios įmonės gali teikti paslaugas itin žemomis kainomis ar net nemokamai, tuo pat metu sukurdamos patekimo į rinką kliūtis naujiems rinkos dalyviams privalantiems greitai pritraukti reikšmingą vartotojų skaičių, siekiant pasiūlyti analogiškai konkurencingas paslaugas (OECD, 2023, DAF/COMP(2023) 6, p. 7–8);
- 2) paslaugų įvairialypiškumas, t. y. platformos veikia kaip tarpininkai, jungiantys didelį skaičių verslo klientų su plačia galutinių naudotojų baze, sukurdamos abipusę

⁵ Pavyzdžiui, išimtinai didelio masto ekonomija, paslaugų įvairialypiškumas ir kitos ypatybės, toliau bus išsamiai aptartos darbo autorės.

priklausomybę nuo platformos, kuri kaip pagrindinis tarpininkas turi galimybę sujungti vartotojų grupes į uždaras ekosistemas todėl esamiems ar naujiems konkurentams tampa sunku pritraukti šiuos vartotojus ir konkuruoti rinkoje, net ir turint inovatyvius ar efektyvius sprendimus (OECD, 2018, p. 22–23);

- 3) stipriu tinklo efektu, kai platformos vertė auga kartu su naudotojų skaičiumi, t. y. kuo daugiau naudotojų prisijungia prie tos pačios paslaugos, tuo didesnę vertę ji kuria kitiems tos pačios grupės naudotojams (tiesioginis tinklo poveikis), arba kai vienos naudotojų grupės augimas padidina paslaugos vertę verslo klientams (netiesioginis tinklo poveikis), todėl naujam konkurentui būtina ne tik greitai suformuoti naudotojų bazę, bet ir įveikti verslo klientų lojalumą pagrindines paslaugas teikiančiai platformai, kurios abipusė nauda skatina likti esamoje ekosistemoje (OECD, 2023, DAF/COMP(2023) 6, p. 7);
- 4) vertikaliąją integraciją, kai skaitmeninės platformos vienu metu veikia ir kaip tarpininkai tarp verslo klientų bei galutinių naudotojų, ir kaip šių verslo klientų konkurentai, siūlydamos panašias ar identiškąsias paslaugas tiems patiems galutiniams naudotojams, ši dviguba funkcija sukuria interesų konfliktų riziką ir sudaro sąlygas pagrindines paslaugas teikiančioms platformoms suteikti geresnę poziciją savo paslaugoms ar produktams bei konkurentų diskriminacijai (SRA 51 konstatuojamoji dalis);
- 5) dėl duomenų įgytų konkurenciniu pranašumu, pasireiškiančiu tuomet, kai skaitmeninės platformos, siūlydamos galutiniams vartotojams nemokamas paslaugas mainais į jų duomenis, šiuos duomenis panaudoja reklamos pajamoms generuoti ir vartotojų profiliams kurti, taip įgyja asimetrišką informacinį pranašumą rinkoje, kuris leidžia vienu metu efektyviai pritraukti tiek verslo klientus, siekiančius tikslingos reklamos, tiek galutinius vartotojus, kuriems teikiamos personalizuotos paslaugos (SRA 36 konstatuojamoji dalis).

1.2.2. Konkurencijos teisės taikymo ribotumas

Nors konkurencijos teisė laikoma pagrindine konkurencijos apsaugos priemone ES laisvosios rinkos ekonomikoje, EK pripažino, kad „vien konkurencijos politika visų galimų interneto platformų ekonomikos sisteminių problemų išspręsti neįmanoma“ (COM(2020) 67 final, p. 9). Kaip pažymėta SRA 5 konstatuojamojoje dalyje: „Nors prieigos valdytojų veiksams taikomi [SESV] 101 ir 102 straipsniai, tų nuostatų taikymo sritis apima tik tam tikrus įtakos rinkoje, pavyzdžiui, dominavimo konkrečiose rinkose ir antikonkurencinio elgesio, atvejus, o jų vykdymas užtikrinamas *ex post* ir kiekvienu konkrečiu atveju turi būti atliekamas išsamus dažnai labai sudėtingų faktų tyrimas. Be to, esamoje [ES] teisėje nėra

sprendžiamos arba yra neveiksmingai sprendžiamos problemos, susijusios su efektyviu vidaus rinkos veikimu, kylančios dėl prieigos valdytojų, kurie nebūtinai užima dominuojančią padėtį, kaip tai suprantama pagal konkurencijos teisę, veiksmų“. Darbo autorės nuomone, ši formuluotė išryškina tradicinės konkurencijos teisės ribotumą reguliuojant skaitmeninių platformų veiklą. Atsižvelgiant į tokias ypatybes kaip ribota taikymo apimtis, *ad hoc* pobūdis ir *ex post* taikymo modelis, konkurencijos teisė tampa nepakankama atsvara sparčiai kintantiems skaitmeninių rinkų procesams.

Visų pirma, konkurencijos teisės taikymo sritis yra ribota, nes ji taikoma tik tuo atveju, kai įmonė piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi, o pati dominuojanti padėtis *per se* nėra laikoma neteisėta (Cappai & Colangelo, 2020, p. 26). Tačiau skaitmeninių platformų kontekste prieigos valdytojai gali reikšmingai paveikti rinkos sąlygas net nebūdami dominuojančioje padėtyje ar nevykdydami veiksmų, atitinkančių piktnaudžiavimo kriterijus (SRA 5 konstatuojamoji dalis). Be to, šių platformų specifika sukelia reikšmingų sunkumų apibrėžiant atitinkamą rinką, vertinant rinkos galią, bei pagrindžiant žalos teoriją, kurie yra būtini antikonkurencinio poveikio įrodymui (OECD, 2023, DAF/COMP(2023)6, p. 10–11). Tradicinis rinkos apibrėžimas nėra tinkamas identifikuoti konkurencijos dinamikos skaitmeninėse ekosistemose (Crane, 2024, p. 10). Tokiose rinkose įmonės gali konkuruoti ne tiek dėl tiesiogiai pakeičiamų produktų, bet dėl vartotojų dėmesio, duomenų ar kitų strateginių išteklių, o tai apsunkina rinkos galios vertinimą ir gali lemti nepakankamą konkurencinių rizikų įvertinimą (Crane, 2024, p. 12). Antra, konkurencijos teisės taikymas pasižymi *ad hoc* pobūdžiu, nes antikonkurencinė intervencija apsiriboja tik konkretaus elgesio vertinimu apibrėžtoje rinkoje ir nesprendžia platesnio masto sisteminių iššūkių (Cappai & Colangelo, 2020, p. 20). Puikus pavyzdys, atskleidžiantis minėtą ribotumą taikant sprendimus kiekvienu konkrečiu atveju, yra EK sprendimas dėl *Google* piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi⁶. Trečia, konkurencijos teisėje taikomos *ex post* vykdymas, kuris įgyvendinimas tik po to, kai antikonkurencinis elgesys jau pasireiškia, ir paprastai reikalauja sudėtingų bei ilgai trunkančių tyrimų. Ši teisės taikymo praktika kelia reikšmingų iššūkių sparčiai kintančiose skaitmeninėse rinkose, nes delsimas inicijuoti teisinius veiksmus sukuria riziką, kad nebus įmanoma laiku užkirsti kelio žalingam poveikiui ar atkurti konkurencinę pusiausvyrą jau paveiktoje rinkoje

⁶ EK nustatė, kad *Google* savo paieškos sistemos bendrosios paieškos rezultatuose suteikė pirmenybę savo prekių palyginimo paslaugai *Google Shopping* nukreipdama didelę dalį vartotojų srauto (angl. *user traffic*) į savo paslaugą ir taip atitraukdama juos nuo kitų konkuruojančių lyginamojo apsipirkimo paslaugų. Šis sprendimas yra apribotas konkrečia rinkos vertikale, t. y. apsipirkimo palyginimo paslaugomis, todėl nebuvo atsižvelgta į panašias problemas, kylančias kitose rinkose, pavyzdžiui, paieškos paslaugų, kurios specializuojasi skirtingose srityse (pvz., skrydžių ar viešbučių) (C(2017) 4444 final).

(Skara et al., 2024, p. 9.). Šią problematiką aiškiai iliustruoja jau anksčiau minėta „Google Shopping“ byla, kurioje EK procedūrą pradėjo 2010 m. lapkričio 30 d., sprendimą priėmė 2017 m. birželio 27 d. (EK, *Google Search (Shopping)*, AT.39740), o galutinis ESTT sprendimas priimtas tik 2024 m. rugsėjo mėnesį (ESTT, *Google ir Alphabet prieš Komisiją*, C-48/22 P), tad visas procesas nuo tyrimo pradžios iki galutinio teismo sprendimo truko beveik keturiolika metų. Tokiomis aplinkybėmis kyla rizika, kad net ir nustatius teisės normų pažeidimą ir EK paskyrus baudą, prarastos konkurencinės pusiausvyros atkūrimas tampa faktiškai neįmanomas. Kaip pažymėjo Margrethe Vestager, didžiosios skaitmeninės platformos per tą laiką jau būna „laimėjusios rinką“ (Manthorpe, 2019)⁷.

1.2.3. Skaitmeninių rinkų akto vaidmuo

Atsižvelgiant į anksčiau aptartą problematiką skaitmeninių rinkų reguliavimo kontekste, ES lygmeniu išryškėjo reguliavimo poreikis užtikrinti veiksmingą atsaką į vis sudėtingesnius skaitmeninės ekonomikos keliamus iššūkius. Kaip pažymėjo EK, „valstybių narių reguliavimo iniciatyvomis toks poveikis negali būti visiškai suvaldytas, nesiėmus priemonių ES lygmeniu tai gali lemti vidaus rinkos susiskaidymą“ (EK Pasiūlymas dėl SRA, p. 1). Atsakant į šį poreikį, 2022 m. rugsėjo 14 d Europos Parlamentas ir Taryba priėmė SRA – naują reguliavimo priemonę⁸, nukreiptą į prieigos valdytojų veiklą skaitmeninėse rinkose visoje ES (Moreno Bellosa & Petit, 2023, p. 5). Tokiu būdu SRA papildo, bet nepakeičia konkurencijos teisės: 11 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodoma, kad SRA „siekiama tikslo, kuris papildo neiškraipytos konkurencijos bet kurioje atitinkamoje rinkoje apsaugos tikslą, kaip tai apibrėžta pagal konkurencijos teisę, tačiau nuo jo skiriasi“ todėl ir teisiniai interesai, kuriuos saugo atitinkamomis taisyklėmis, yra skirtingi. Jei konkurencijos teisė orientuota į neiškraipytos konkurencijos apsaugą rinkoje, tai SRA siekis yra užtikrinti „sąžiningas“ ir „atviras konkurencijai“ skaitmenines rinkas visoje ES, kuriose veikia prieigos valdytojai. Be to, SRA atsisakoma konkurencijos teisei būdingo *ex post* taikymo, o pasirenkamas *ex ante*, prevencinė funkcija grindžiamas, skaitmeninių rinkų reguliavimas

⁷ EK vykdomoji pirmininkė pavaduotoja, atsakinga už skaitmeninę politiką, konkurencijos komisarė.

⁸ Nors SRA laikomas sektorine reguliavimo priemone, šio darbo autorė laikosi pozicijos, kad galima pagrįstai abejoti tokiu kvalifikavimu, todėl sąmoningai susilaiko nuo SRA priskyrimo sektorialinio reguliavimo priemonei. Ši pozicija grindžiama tuo, kad, skirtingai nei tradicinės sektorinės priemonės, kurios paprastai taikomos apibrėžtam sektoriui (pvz., telekomunikacijoms ar energetikai), SRA apima platų skirtingų paslaugų sistemų spektrą – nuo paieškos sistemų iki socialinių tinklų ir operacinių sistemų (Pettersson, 2022). Be to, SRA susistemina konkurencijos teisės taikymo praktikoje identifikuotus rinkos galią įtvirtinančius elgesio modelius, juos transformuodama į standartizuotas, iš anksto taikomas reguliacines pareigas, kaip matyti iš tokių atvejų kaip *Google Search (Shopping)*, *Amazon Marketplace*, *Facebook Marketplace* (Burger, 2022, p. 11-13).

(Beems et al., 2023, p. 62). Tai reiškia, kad įmonei paskirtai prieigos valdytoju pradėdami taikyti SRA įpareigojimai „<...> nepriklausomai nuo atitinkamo prieigos valdytojo <...> veiksmų faktinio, galimo ar numanomo poveikio konkurencijai atitinkamoje rinkoje.“ Todėl SRA taikymas nereikalauja: i) atitinkamos rinkos nustatymo; ii) ūkio subjekto ar viešojo administravimo subjekto rinkos galios įvertinimo; ir iii) žalos teorijos pagrindimo, kurie, siekiant antikonkurencinio tikslo ar poveikio nustatymo, tradicinėje konkurencijos teisėje laikomi būtinais atsakomybei kilti. Tokiu būdu siekiama veiksmingai užkirsti kelią rinkos iškreipimams dar prieš jiems išryškėjant.

SRA grindžiamas prieigos valdytojo sąvoka – tai įmonė, teikianti pagrindines platformos paslaugas (SRA 2 str. 2 d.) ir tokį statusą jai suteikia EK, atlikusi formalią administracinę procedūrą pagal 3 str. Remiantis SRA 3 str. 1 d., įmonė laikoma prieigos valdytoju, jeigu: i) daro didelį poveikį vidaus rinkai; ii) teikia pagrindinę platformos paslaugą, kuri yra svarbi sąsaja tarp verslo naudotojų ir galutinių naudotojų; iii) užima įsitvirtinusios ir ilgalaikės rinkos dalyvės poziciją arba numatoma, kad tokia poziciją netrukus užims. Šių kokybinių kriterijų atitikties preziumuojama, kai įmonė atitinka SRA 3 str. 2 d. nustatytus kiekybinius kriterijus⁹. Pažymėtina, kad pagal SRA 3 str. 8 d., EK turi diskreciją suteikti prieigos valdytojo statusą ir toms įmonėms, kurios nepasiekia visų 2 d. nustatytų kiekybinių ribų, tačiau atitinka 1 d. įtvirtintus kokybinius kriterijus. Tokiu atveju EK privalo remtis rinkos tyrimu, atliekamu vadovaujantis SRA 17 str. nustatyta procedūra.

Paskyrus įmonę prieigos valdytoju¹⁰, jos atitinkamoms pagrindinėms platformų paslaugoms taikomos iš anksto nustatytos pareigos, įtvirtintos SRA 5 ir 6 (ir 7 – priklausomai nuo prieigos valdytojo) str. Šio darbo autorė, sistemiškai suskirsčiusi minėtas pareigas į keturias grupes pagal jų norminį turinį, siekiamus teisinius bei ekonominius tikslus, laikosi pozicijos, kad toks skirstymas yra reikšmingas vertinant SRA veiksmingumą, nes atskleidžia, kaip kiekviena grupė kryptingai prisideda prie anksčiau EK identifikuotų rinkos nepakankamumų šalinimo¹¹.

Pirmoji kategorija – antikonkurencinio elgesio ribojimas – apima prieigos valdytojų pareigas nesuteikti privilegijų savo paslaugoms ar produktams, nevaržyti verslo klientų

⁹ Trejus metus iš eilės jos metinė apyvarta ES yra $\geq 7,5$ mlrd. EUR arba vidutinė rinkos kapitalizacija arba jos tikroji rinkos vertė ≥ 75 mlrd. EUR per paskutinius finansinius metus, ji teikia tą pačią pagrindinę platformos paslaugą bent trijose valstybėse narėse, o per pastaruosius finansinius metus šia paslauga per mėnesį naudojosi ≥ 45 mln. aktyvių galutinių naudotojų ir per metus $\geq 10\,000$ verslo klientų, įsisteigusių ES, apskaičiuotų naudojant SRA priede išdėstytą metodiką ir rodiklius.

¹⁰ Šiuo metu EK paskirti prieigos valdytojai yra *Alphabet*, *Amazon*, *Apple*, *ByteDance*, *Meta*, *Microsoft* ir *Booking*, kuriems priskirtos 24 pagrindinės platformų paslaugos (Europos Komisija (1), 2025).

¹¹ t. y. mažina patekimo į rinką kliūtis ir koreguoja verslo naudotojų ekonominės priklausomybės nuo prieigos valdytojų disproporcijas.

galimybių pasiekti galutinius naudotojus bei reklamuoti savo pasiūlymus už platformos ribų, taip pat nenaudoti viešai neprieinamų klientų duomenų konkurenciniams tikslams (SRA 5 str. 3–5 d.; 6 str. 2, 5 d.). Antroji kategorija – galutinių naudotojų ir verslo klientų mobilumo skatinimas – apima pareigas sudaryti sąlygas galutiniams naudotojams ir verslo klientams keisti paslaugas, atsisakyti iš anksto įdiegtų programų, pasirinkti alternatyvias naršykles ar mokėjimo paslaugas, bei naudotis pagrindinėmis platformos paslaugomis neprisirišant prie kitų to paties prieigos valdytojo sprendimų (SRA 5 str. 7–8 d.; 6 str. 3–4 d., 6 d., 12–13 d.). Trečioji kategorija – platformų atvėrimas sąveikumui ir duomenų prieigai – apima prieigos valdytojų pareigas sudaryti technines sąlygas trečiųjų šalių paslaugų teikėjams veiksmingai sąveikauti su operacinėmis sistemomis, aparatine ir programine įranga, užtikrinti nenutrūkstamą ir realiuoju laiku prieinamą prieigą prie duomenų, bei teikti šias galimybes laikantis sąžiningų, pagrįstų ir nediskriminuojančių sąlygų (SRA 6 str. 7 d., 9–11 d.; 7 str.). Galiausiai ketvirtoji kategorija – skaidrumo ir atskaitomybės stiprinimas – susijusi su pareigomis teikti reklamuotojams bei publikuotojams veiklos veiksmingumo duomenis, informuoti apie kainodaros principus, užtikrinti galimybę atlikti nepriklausomus matavimus bei taikyti proporcingas pagrindinių platformos paslaugų nutraukimo sąlygas (SRA 5 str. 9–10 d.; 6 str. 8 d., 13 d.).

Pirma, šiuolaikinės skaitmeninės ekonomikos kontekste ribotas didžiųjų skaitmeninių platformų kiekis, turintis disproporcingą ekonominę galią, kelia grėsmę vidaus rinkos integralumui ir sąžiningai bei atvirai konkurencijai. Dėl pagrindinių skaitmeninių platformų paslaugų ypatybių – išimtinai didelio masto ekonomijos, paslaugų įvairialypiškumo, stiprių tinklo efektų, vertikaliosios integracijos bei konkurencinio pranašumo, įgyto naudojant duomenis – didžiosios skaitmeninės platformos geba sistemingai stiprinti savo pozicijas, užkirsdamos kelią potencialiai konkurencijai skaitmeninėje rinkoje. Šie veiksniai išryškina tradicinės konkurencijos teisės priemonių ribotumą, kurios, remdamosi *ex post* taikymo pobūdžiu, nesugeba laiku ir veiksmingai reaguoti į sparčiai kintančią skaitmeninių rinkų dinamiką, dėl ko gali kilti neatitaisoma žala konkurencinei aplinkai skaitmeninėse rinkose.

Antra, siekiant užtikrinti veiksmingą vidaus rinkos veikimą skaitmeninėje ekonomikoje, išryškėjo būtinybė taikyti *ex ante* reguliavimo modelį, kuris būtų nukreiptas į išankstinę rinkos nepakankamumų prevenciją, o jo taikymas nėra susietas su tradiciniam konkurencijos teisės modeliui būdingais atitinkamos rinkos apibrėžimo, rinkos galios vertinimo ar žalos teorijos pagrindimo reikalavimais. Tokiu būdu, darbo autorės nuomone, SRA iš esmės keičia požiūrį į rinkos galios reguliavimą skaitmeninėje ekonomikoje ir tampa esmine reguliavimo priemone, užtikrinančia sąžiningų ir atvirų skaitmeninių rinkų formavimąsi kaip integruotos vidaus rinkos dalį.

2. SRA ĮGYVENDINIMO SISTEMA VALSTYBĖSE NARĖSE

Pirmosios darbo dalies analizė atskleidė SRA vaidmens svarbą, kaip esminio teisinio įrankio, skirto užtikrinti skaitmeninių rinkų vienodą ir veiksmingą reguliavimą ES mastu, siekiant išvengti vidaus rinkos fragmentacijos tarp valstybių narių. Vis dėlto, siekiant išsamiai suprasti, kaip SRA prisideda prie vidaus rinkos vientisumo užtikrinimo tiek nacionalinės teisėkūros, tiek praktinio vykdymo užtikrinimo aspektais, būtina detaliau analizuoti šias sritis. Atsižvelgiant į tai, antroje darbo dalyje nagrinėjama valstybėms narėms SRA suteiktos reguliavimo kompetencijos apimtis, ypatingą dėmesį skiriant SRA 1 str. 5 d. ir 1 str. 6 d. b p. nuostatų analizei. Pirmiausia bus analizuojama, kaip šios nuostatos riboja valstybių narių teisę priimti nacionalinius teisės aktus skaitmeninių rinkų reguliavimo srityje. Toliau bus vertinama, kokių mastu valstybės narės gali priimti papildomas nacionalines priemones, užtikrinant jų suderinamumą su SRA. Galiausiai bus išsamiai nagrinėjama SRA vykdymo užtikrinimo modelio raida teisėkūros proceso metu, ypatingą dėmesį skiriant nacionalinių konkurencijos institucijų (toliau – **NKI**) pagalbinio vaidmens įtvirtinimui, jų teisinių įgaliojimų apimčiai bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo mechanizms, nustatytiems SRA 37 ir 38 str.

2.1. Valstybių narių reguliavimo kompetencijų apimtis

SRA, kaip ES reglamentu, yra siekiama „prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo nustatant suderintas taisykles, kuriomis <...> užtikrinamos atviros konkurencijai ir sąžiningos skaitmeninio sektoriaus rinkos, kuriose veikia prieigos valdytojai“ (SRA 1 str. 1 d.). Akivaizdu, kad reglamento priėmimas, grindžiamas SESV 114 str., reiškia sąmoningą valstybių narių skaitmeninių rinkų reguliavimo fragmentacijos sprendimą tiek teisėkūros, tiek praktinio įgyvendinimo lygmenyse, siekiant užtikrinti nuoseklų ir efektyvų vidaus rinkos funkcionavimą (Engel, 2024, p. 18).

Būtent, poveikio vertinimo ataskaitoje pateikiami šio teisinio pagrindo pasirinkimo motyvai. Joje pažymima, kad, visų pirma, skaitmeninės rinkose teikiamos paslaugos yra tarpvalstybinio pobūdžio, dėl kurio su šiomis rinkomis susijusių problemų valstybės narės nepajėgios veiksmingai spręsti individualiai, kadangi aptariamose problemose neapsiriboja atskiromis valstybėmis ar jų pogrupiu (Poveikio vertinimo ataskaita, p. 28, para. 102). Antra, įvairiose valstybėse narėse formuojamas „esamų ar siūlomų reguliavimo sprendimų kratinys“ kelia teisinio netikrumo riziką vidaus rinkoje veikiančioms įmonėms ir sudaro prielaidas

pastebimam konkurencijos iškraipymui visos ES mastu (Poveikio vertinimo ataskaita, p. 28, para. 101). Todėl svarbus vaidmuo tenka pagrindinėms reglamento sąvokoms – „atvirumas konkurencijai“ ir „sąžiningumas“ – kurios nors ir nurodytos kaip esminiai SRA tikslai, nėra aiškiai apibrėžtos. Šiomis aplinkybėmis, jos atlieka ribojamąją funkciją valstybių narių reguliavimo kompetencijos atžvilgiu t. y. jos tampa orientaciniais kriterijais, pagal kuriuos sprendžiama, ar valstybės narės priimami teisės aktai patenka į SRA užimamą reglamentavimo sritį ir ar neperžengia ES jau įgyvendintos kompetencijos ribų (Martínez, 2024, p. 2). Todėl, autorės nuomone, bet kuri nacionalinė reguliavimo priemonė, kuria siekiama tų pačių tikslų – „atvirumo konkurencijai“ ar „sąžiningumo“ skaitmeninių platformų reguliavimo srityje – galėtų būti laikoma pertekline ar net nesuderinama su ES teise. Šiame kontekste SRA atlieka ne tik teisės aktų suderinimo, bet ir reguliavimo centralizacijos funkciją.

Kadangi vidaus rinka priskiriama prie pasidalijamosios kompetencijos sričių (SESV 4 str. 2 d. a p.), valstybės narės naudojasi savo kompetencija šioje srityje tik tiek, kiek ES nėra pasinaudojusi savo kompetencija (SESV 2 str. 2 d.). Šiuo atveju SRA 1 str. 5 d. aiškiai nustatoma, kokia apimtimi valstybės narės neturi įgaliojimų spręsti klausimų, patenkančių į šio reglamento dalyką ir taikymo sritį, kaip ji apibrėžiama SRA 1 str. 1 d. (Gryllos, 2024, p. 41). Todėl SRA 1 str. 5 d. nustatytas išankstinis draudimas valstybėms narėms „įstatymuose ir kituose teisės aktuose ar administracinėmis priemonėmis“ nustatyti papildomas pareigas prieigos valdytojams. Šios išankstinės sąlygos būtinybė atsispindi ir SRA 9 konstatuojamojo dalyje: „vidaus rinkos susiskaidymo galima veiksmingai išvengti tik tuo atveju, jeigu valstybėms narėms nebus leista taikyti nacionalinių taisyklių, kurios patenka į šio reglamento taikymo sritį ir kuriomis siekiama tų pačių tikslų kaip ir šiuo reglamentu“.

Tuo pat metu likusi valstybių narių kompetencija, t. y. tai, ką jos vis dar gali daryti, taip pat aptariama toje pačioje SRA 1 str. 5 d. Joje nurodoma, kad valstybėms narėms leidžiama nustatyti pareigas įmonėms, įskaitant prieigos valdytojus, dėl į SRA taikymo sritį nepatenkančių klausimų tik tuo atveju, jei tenkinamos dvi kumuliacinės sąlygos: i) tos pareigos būtų suderinamos su ES teise t. y. siekiama viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos priežasčių arba gali būti pateisinami svarbiais visuomenės interesais¹² ir ii) įpareigojimai turi atsirasti ne dėl paties prieigos valdytojo statuso (Gryllos, 2024, p. 43).

¹² „Suderinamumo su [ES] teise“ sąvoka turėtų būti sistemiškai suprantama, atsižvelgiant į SRA 9 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta, kad nacionalinės taisyklės gali būti taikomos tuomet, kai jomis: a) siekiama kitų teisėtų viešojo intereso tikslų, nustatytų SESV; b) arba jos pateisinamos svarbiomis viešojo intereso priežastimis, pripažintomis ESTT praktikoje. Kadangi paslaugų teikimo laisvė įtvirtinta SESV 56 str., tokie apribojimai gali būti pateisinami tik kaip nukrypti leidžiančios nuostatos pagal SESV 52 str. 1 d.– t. y. dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos priežasčių – arba kitais svarbiais visuomenės interesais, kaip tai išaiškinta ESTT jurisprudencijoje.

Todėl, kai valstybės narės siekia nustatyti nacionalinį reguliavimą prieigos valdytojams klausimais, kurie nepatenka į SRA taikymo sritį, tokia nacionalinė priemonė kvalifikuojama kaip bendrojo pobūdžio reguliavimo priemonė, o jos priėmimas galimas remiantis SRA 1 str. 5 d. teisiniu pagrindu.

Papildomai valstybių narių kompetencijos apimtį detalizuoja SRA 1 str. 6 d., kurioje nustatomas šio reglamento santykis su ES ir nacionalinės konkurencijos teisės nuostatomis. Pagal šią nuostatą, SRA taikomas nepažeidžiant nei SESV 101 ir 102 str., nei nacionalinių konkurencijos taisyklių, draudžiančių antikonkurencinius susitarimus, įmonių asociacijų sprendimus, suderintus veiksmus ar piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi. Vis dėlto ši formuluotė negali būti suprantama kaip suteikianti neribotą nacionalinę kompetenciją. Priešingai – remiantis SRA 1 str. 6 d. b p. ir 10 konstatuojamąja dalimi, nacionalinės taisyklės gali būti taikomos tik tuo atveju, jei jos atitinka specifinius kriterijus: i) jos taikomos ne prieigos valdytojams; arba ii) jei jos taikomos prieigos valdytojams, tokios taisyklės negali dubliuoti ar keisti SRA nustatytų pareigų, bet turi sudaryti „kitas pareigas“¹³, kurios nepažeidžia SRA tikslų bei jo vieningo taikymo. Tai reiškia, kad tais atvejais, kai valstybės narės siekia nustatyti nacionalinį reguliavimą, taikomą prieigos valdytojams, tokia nacionalinė priemonė kvalifikuojama kaip nacionalinė konkurencijos teisės priemonė, o jos priėmimas yra galimas, remiantis SRA 1 str. 6 d. b p. teisiniu pagrindu. Vis dėlto tokios priemonės turinys ir taikymo sritis negali sutapti su SRA 5, 6 ar 7 str. įtvirtintomis prieigos valdytojų pareigomis ar jų keisti – nacionalinės taisyklės gali būti tik papildomojo pobūdžio. Priešingu atveju valstybių narių taikomų konkurencijos teisės priemonių skirtumai galėtų lemti vidaus rinkos fragmentaciją, kurios prevencija buvo vienas esminių šio reglamento priėmimo tikslų, pasirenkant SESV 114 str. kaip teisinį pagrindą.

2.2. Vykdomo užtikrinimo modelių raida

Pirminiame 2020 m. gruodžio mėn. EK pateiktame pasiūlyme dėl SRA buvo numatytas centralizuotas vykdymo užtikrinimo modelis, pagal kurį vienintelė institucija, atsakinga už reglamento įgyvendinimą, stebėseną ir vykdymo užtikrinimą, turėjo būti pati EK (Wiggers & Struijlaart, 2020). Toks modelis skirtusi nuo konkurencijos teisėje įtvirtinto decentralizuoto

¹³ „Kitos pareigos“ (angl. *further obligations*) SRA 1 str. 6 d. b p. prasme turi būti sistemiskai aiškinamos, atsižvelgiant į SRA 10 konstatuojamosios dalies paskutinį sakinį, kuriame nurodoma, kad „tų taisyklių taikymas neturėtų daryti poveikio šiame reglamente nustatytoms prieigos valdytojų pareigoms ir jų vienodam ir veiksmingam taikymui vidaus rinkoje“.

vykdymo užtikrinimo modelio, kuriame EK ir NKI, užtikrindamos SESV 101 ir 102 str.¹⁴ vykdymą, veikia lygiagrečiai, bendradarbiaudamos¹⁵ per Europos konkurencijos tinklą (angl. *European Competition Network*; toliau – **ECN**) – forumą, skirtą užtikrinti efektyvų konkurencijos taisyklių taikymą (EK, 2004/C 101/03, p. 43). Priešingai, numatytas valstybių narių ir jų nacionalinių institucijų vaidmuo SRA pasiūlyme buvo ribotas. Nacionalinės institucijos nebuvo numatytos kaip subjektai, dalyvausiantys reglamento vykdymo užtikrinimo procese, todėl joms nebuvo suteikti jokie su šios funkcijos įgyvendinimu susiję įgaliojimai (Martínez, 2024, p. 42).

Vis dėlto, siekiant pasitelkti valstybių narių turimą patirtį platformų ekonomikos srityje, pasiūlyme buvo numatyta, jog prieš priimdama tam tikrus sprendimus, EK turėtų konsultuotis su Patariamuoju komitetu, sudarytu iš valstybių narių atstovų (EK Pasiūlymas dėl SRA, p. 10). Konkrečiau, šis komitetas, pateikdamas teisiškai neprivalomą nuomonę, patartų EK dėl šių įgyvendinimo sprendimų: prieigos valdytojų pagal kiekybinius ir kokybinius kriterijus paskyrimo, įsipareigojimų ar jų dalies vykdymo sustabdymo ir nuo jų atleidimo; laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nustatymo, privalomų prieigos valdytojų įsipareigojimų nustatymo ir sprendimo priėmimo už jų nevykdymą arba sistemingą nevykdymą (EK Pasiūlymas dėl SRA, p. 44-51).

Reglamentavimo Europoje centras (angl. *Centre on Regulation in Europe*; toliau – **CERRE**) savo vertinime „*The European Proposal for a Digital Markets Act: A First Assessment*“ išreiškė susirūpinimą dėl EK pasiūlyme suteikto išskirtinai centralizuoto vaidmens vykdymo užtikrinimo procese. Pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, kad jeigu EK siekia atlikti tokią pačią funkciją ir turėti tokius pačius institucinės kompetencijos bruožus, kokie paprastai priskiriami nacionalinio lygmens reguliavimo institucijoms ES teisėje, ji turėtų turėti atitinkamus resursus – pakankamą biudžetą ir žmogiškuosius išteklius. Nors EK buvo numaciusi, kad iki 2025 m. vykdymo užtikrinimui būtų skirta apie 80 visą darbo dieną dirbančių darbuotojų, CERRE vertinimu, šis skaičius galėjo būti nepakankamas, ypač atsižvelgiant į griežtus procedūrinius terminus, kurių EK privalės laikytis. Be to, pažymima, jog personalo sudėtis gali būti net svarbesnė nei jo kiekis – veiksmingam įgyvendinimui būtina,

¹⁴ Žr. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 5 str., kuriame nustatyti valstybių narių konkurencijos institucijų įgaliojimai – jos turi teisę atskirose bylose taikyti SESV 101 ir 102 str. nuostatas, priimdamos sprendimus dėl pažeidimo nutraukimo, laikinųjų apsaugos priemonių, įsipareigojimų ar sankcijų taikymo, taip pat spręsdamos, ar pagrindo imtis veiksmų nėra.

¹⁵ Ibid. 11 str. 1 d. kurioje nustatyta, kad EK ir valstybių narių konkurencijos institucijos „glaudžiai bendradarbiauja taikydamos Bendrijos konkurencijos taisykles“.

kad EK struktūroje dirbtų atitinkamos kompetencijos specialistai, įskaitant IT ekspertus, duomenų analitikus ir dirbtinio intelekto srities profesionalus (CERRE, 2021, p. 24-25).

Netrukus, panašias abejones dėl pasirinkto įgyvendinimo modelio išreiškė ir kelios valstybės narės bei nacionalinės konkurencijos institucijos, teigdamos, kad vien tik centralizuota vykdymo užtikrinimo sistema gali būti nepakankama siekiant garantuoti veiksmingą SRA nuostatų įgyvendinimą.

Visų pirma, 2021 m. gegužės 20 d. Vokietijos, Prancūzijos ir Nyderlandų vyriausybių atstovai, pasivadinę „*Friends of an effective Digital Markets Act*“, reaguodami į EK poziciją, paskelbė neoficialų dokumentą su pasiūlymais, kaip patobulinti SRA (Berneman *et al.*, 2021). Iš septynių šiame dokumente išdėstytų pasiūlymų šeštajame aiškiai buvo raginama panaudoti visus turimus vykdymo užtikrinimo išteklius, siekiant užtikrinti veiksmingą SRA vykdymą. Nacionalinių konkurencijos institucijų įsitraukimas į vykdymo užtikrinimo procesą buvo grindžiamas įsitikinimu, jog skaitmeninių rinkų svarba ES ekonomikai yra pernelyg didelė, kad būtų galima pasikliauti vien tik centralizuotu vykdymo užtikrinimo mechanizmu (Friends of an Effective Digital Markets Act, 2021). Antra, praėjus beveik mėnesiui, ES nacionalinių konkurencijos institucijų vadovai per ECN pateikė bendrą poziciją kurioje buvo išskirti esminiai elementai, būtini siekiant užtikrinti veiksmingą SRA įgyvendinimą:

- 1) pirminį SRA įgyvendinimą turėtų vykdyti EK Konkurencijos generalinis direktoratas (angl. *Directorate – General of the European Commission*; toliau – **DG COMP**), kuris išliktų pagrindine vykdymo užtikrinimo institucija ES lygmeniu (ECN, 2021, para. 21, p. 7; para. 28, p. 8);
- 2) NKI turėtų būti suteikta galimybė atlikti papildomą vaidmenį vykdant SRA įskaitant tam tikrų tyrimų ar veiksmų inicijavimą tais atvejais, kai jos yra tinkamiausios institucijos konkrečiam pažeidimui nagrinėti (ECN, 2021, para. 19, p. 6; para. 25, p. 7);
- 3) turėtų būti sukurtas koordinavimo ir bendradarbiavimo mechanizmas tarp DG COMP, NKI ir nacionalinių teismų, siekiant užtikrinti nuoseklų ir veiksmingą reglamento įgyvendinimą visose valstybėse narėse (ECN, 2021, para. 26, p. 8; para. 30, p. 8).

Atsižvelgiant į valstybių narių ir jų konkurencijos priežiūros institucijų išreikštą poziciją, galutiniame reglamento tekste buvo įtvirtintas kvazicentralizuotas SRA vykdymo užtikrinimo modelis. Nors SRA 91 konstatuojamoje dalyje, aiškiai įtvirtinta, kad EK yra „vienintelė institucija, turinti įgaliojimus užtikrinti šio reglamento vykdymą“, tačiau remiantis

SRA 38 str. 7 d., NKI¹⁶ yra suteiktas teisinis pagrindas užtikrinti SRA nustatytų pareigų vykdymą jų valstybių narių teritorijose. Šis santykis, siekiant užtikrinti nuoseklų ir veiksmingą reglamento vykdymo užtikrinimą visoje ES, grindžiamas tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo mechanizmu, įtvirtintu SRA 37 ir 38 str. Pirmiausia, SRA 37 str., aiškiai nurodyta galimybė EK konsultuotis su nacionalinėmis institucijomis reglamento taikymo klausimais. SRA 38 str. nustatomos NKI veiklos gairės bendradarbiavimo su EK srityje, apimančios informacijos mainų tvarką, veiksmų koordinavimo taisykles ir vykdymo užtikrinimo priemonių taikymo sąlygas:

- 1) Informacijos mainų ir veiksmų koordinavimo tvarka. NKI tarpusavyje ir per ECN keičiasi informacija apie atitinkamus vykdymo užtikrinimo veiksmus (SRA 38 str. 1 d.). Jos taip pat gali inicijuoti tyrimą dėl prieigos valdytojų, ir tokių veiksmų atlikimas nereikalauja išankstinio EK pritarimo. Šiuo atveju NKI yra saistoma pareigos raštu informuoti EK prieš taikant pirmąją oficialią tyrimo priemonę arba iškart po jos taikymo (SRA 38 str. 2 d.). Panaši informavimo pareiga taikoma ir tais atvejais, kai NKI, ištyrusi prieigos valdytojo elgesį pagal nacionalines konkurencijos taisykles ir darydama prielaidą, kad ketina skirti baudą¹⁷ arba nustatyti pareigą, „ne vėliau kaip likus 30 dienų iki tos priemonės patvirtinimo perduoda jos projektą Komisijai“. Jeigu EK patvirtina numatytas laikinasias priemones, NKI privalo perduoti šių priemonių projektus nedelsdamos, t. y. po jų patvirtinimo (SRA 38 str. 3 d.).
- 2) Dalyvavimas EK atliekamuose rinkos tyrimuose. EK iniciatyva NKI gali būti įtrauktos į rinkos tyrimus, vykdomus remiantis SRA (SRA 38 str. 6 d.).
- 3) Tyrimo veiksmų vykdymas savo iniciatyva. Kai yra tenkinamos dvi sąlygos – NKI yra kompetentingos ir turi pagal nacionalinę teisę suteiktus įgaliojimus – jos gali savo iniciatyva atlikti galimų 5, 6 ir 7 str. pažeidimų tyrimą. Tačiau prieš pradėdamos taikyti pirmąją oficialią tyrimo priemonę, NKI privalo apie tai raštu informuoti EK. Tuo atveju, kai EK nusprendžia pradėti procedūrą dėl priemonių taikymo prieigos valdytojui, reikalavimų nesilaikymo nustatymo arba baudos skyrimo, NKI nebegali atlikti tokio tyrimo arba privalo jį nedelsiant nutraukti ir perduoti jo išvadas EK (SRA 38 str. 7d.)

¹⁶ Nors SRA 38 str. minimos valstybių narių nacionalinės kompetentingos institucijos, užtikrinančios 1 str. 6 d. nurodytų taisyklių vykdymą, tiesiogiai neįvardijamos kaip nacionalinės konkurencijos institucijos, sisteminis SRA aiškinimas, atsižvelgiant į 1 str. 6 d. įtvirtintą SRA ir ES konkurencijos teisės taikymo papildomumą bei Reglamente (EB) Nr. 1/2003 apibrėžtą konkurencijos institucijų sampratą, leidžia daryti pagrįstą išvadą, jog teisės aktų leidėjas šią nuostatą siekė formuluoti taip, kad 38 str. minimos institucijos būtų laikomos nacionalinėmis konkurencijos institucijomis.

¹⁷ Nors SRA 38 str. 3 d. nustatyta taisyklė, taikytina tais atvejais, kai nacionalinė konkurencijos institucija ketina nustatyti pareigas prieigos valdytojui, antroji 91 konstatuojamosios dalies pastraipa patikslina, kad tokios pareigos apima ir baudų skyrimą.

Toks institucinės sąrangos pokytis aiškiai rodo poslinkį nuo centralizuoto prie kvazicentralizuoto SRA vykdymo užtikrinimo modelio, kuriame SRA įtvirtintų pareigų priežiūros atsakomybė yra diferencijuojama tarp EK ir NKI. Tai atspindi siekį suderinti centralizuoto sprendimų priėmimo efektyvumą su valstybių narių instituciniu savarankiškumu, užtikrinant tiek nuoseklų SRA taikymą visoje vidaus rinkoje, tiek galimybę operatyviau reaguoti į nacionalinius skaitmeninių rinkų ypatumus.

Apibendrinant šios darbo dalies analizę, galima išskirti dvi esmines išvadas. Pirma, SRA, siekiant apsaugoti vidaus rinkos vientisumą, itin aiškiai apibrėžia valstybių narių reguliavimo kompetencijos ribas skaitmeninėse rinkose, nustatydamas du teisinius pagrindus, kuriais valstybės narės gali priimti nacionalines reguliavimo priemones. Tokiu atveju itin svarbu tinkamai identifikuoti nacionalinės priemonės prigimtį. Kai nacionalinio reguliavimo pobūdžio pagrindu kvalifikuojamas kaip bendrojo pobūdžio reguliavimo priemonė, ji turi atitikti reikalavimus, nustatytus SRA 1 str. 5 d., t. y. būti suderinama su ES teise, o nustatomi įpareigojimai negali atsirasti vien dėl paties prieigos valdytojo statuso. Tuo tarpu, kai nacionalinė priemonė kvalifikuojama kaip nacionalinė konkurencijos teisės priemonė, ji turi atitikti reikalavimus, įtvirtintus SRA 1 str. 6 d. b p., t. y. būti taikoma ne prieigos valdytojams, arba, jei ji taikoma prieigos valdytojams, tokių priemonių turinys ir taikymo sritis gali būti tik papildomojo pobūdžio. Antra, teisėkūros proceso metu, kaip aktyvios valstybių narių ir jų nacionalinių konkurencijos priežiūros institucijų pozicijos rezultatas, buvo įtvirtintas itin reikšmingas teisinis pagrindas – SRA 38 str. 7 d., kuriuo NKI suteikta galimybė užtikrinti SRA nustatytų pareigų vykdymą jų valstybių narių teritorijose, taip instituciškai įtvirtinant kvazicentralizuoto vykdymo užtikrinimo modelį.

3. VIDAUS RINKOS FRAGMENTACIJOS RIZIKOS ĮGYVENDINANT SRA VALSTYBĖSE NARĖSE

Kadangi antrojoje darbo dalyje buvo nustatyta, jog siekdama apsaugoti vidaus rinkos vientisumą, SRA aiškiai apibrėžia ribotą valstybių narių reguliavimo kompetencijos apimtį skaitmeninėse rinkose, nustatydama tik du teisėtus nacionalinių reguliavimo priemonių taikymo pagrindus – pagal SRA 1 str. 5 d. arba 1 str. 6 d. b p., bei identifikuota esminė SRA 38 str. 7 d. nuostata, įtvirtinanti NKI vykdymo užtikrinimo galimybes valstybėse narėse, darytina išvada, kad ši nuostata gali būti laikoma potencialia vidaus rinkos vientisumo fragmentacijos skaitmeninėse rinkose prielaida tuo atveju, jei valstybių narių pasirinkti įgyvendinimo modeliai esmingai skirtingi. Remiantis šiomis analitinėmis prielaidomis,

trečiojoje darbo dalyje bus atliekama visų valstybių narių teisėkūros analizė SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimo aspektu, taikant kiekybinės ir kokybinės analizės metodus, siekiant identifikuoti susiklosčiusią situaciją ir įvertinti jos potencialų poveikį vidaus rinkos vientisumui. Be to, kaip atskiras analizės aspektas bus nagrinėjamas Vokietijos VKĮ 19 a str. pavyzdys, siekiant nustatyti, ar tokio pobūdžio nacionalinės teisėkūros iniciatyvos dera su SRA tikslu užtikrinti vieningą ir nuoseklią skaitmeninių rinkų reguliavimo sistemą visoje ES, ar, priešingai, kelia vidaus rinkos fragmentacijos riziką.

3.1. SRA 38 str.7 d. įgyvendinimo valstybėse narėse analizė

Nors SRA, kaip reglamento, nuostatų įgyvendinimas iš esmės nereikalauja papildomų nacionalinių teisėkūros veiksmų, vis dėlto viena iš SRA nuostatų – SRA 38 str. 7 d. – yra išskirtinė šiame kontekste. Joje įtvirtinta, kad „Jei valstybės narės [NKI] pagal nacionalinę teisę yra kompetentinga ir turi įgaliojimus atlikti tyrimus, ji gali savo iniciatyva atlikti šio reglamento 5, 6 ir 7 str. galimo nesilaikymo jos teritorijoje atvejo tyrimą“. Toks nuostatos turinys suponuoja valstybių narių pareigą nacionalinės teisės pagrindu nustatyti ir užtikrinti, kad NKI būtų įgaliotos nacionaliniu lygmeniu vykdyti SRA 5, 6 ir 7 str. įtvirtintų pareigų prieigos valdytojams, priežiūrą.

Darbo autorė kelia prielaidą, kad kadangi SRA nėra aiškiai apibrėžtas minėtos nuostatos įgyvendinimo procedūrinis mechanizmas, t. y. nėra detalizuota, koku būdu valstybės narės turėtų įgyvendinti NKI įgaliojimų suteikimą nacionaliniu lygmeniu – joms faktiškai paliekama diskrecija dėl konkrečių teisėkūros priemonių taikymo. Toks teisinis reguliavimas gali sukelti teisinės interpretacijos riziką, ypač sprendžiant dėl to, ar valstybėms narėms kyla pozityvi pareiga nacionaliniais teisėkūros aktais apibrėžti NKI įgaliojimų suteikimo pagrindus ir ribas. Todėl ši nuostata gali būti laikoma potencialia vidaus rinkos vientisumo fragmentacijos skaitmeninėse rinkose prielaida, jei valstybių narių pasirinkti įgyvendinimo modeliai iš esmės skirtingi.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, toliau pateikiamas tyrimas, kuriuo darbo autorė siekia atskleisti, kaip ES valstybės narės įgyvendina SRA 38 str. 7 d. – ar buvo imtasi teisėkūros veiksmų šiai nuostatai įgyvendinti, ar jais NKI faktiškai buvo suteikti įgaliojimai, ir kokia yra šių įgaliojimų apimtis.

Valstybė narė	Teisėkūros veiksmas (inicijuota / priimta)	NKI suteikti įgaliojimai
Airija	Priimta ¹⁸ .	Nesuteikta.
Austrija	¹⁹ –	–
Belgija	Priimta ²⁰ .	Belgijos NKI ²¹ : 1) turi įgaliojimus, numatytus SRA 38 str. 7 d., t. y. gali inicijuoti tyrimą dėl galimų SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimų tik tuo atveju, jei apie tai iš anksto informuojama EK ir kol nėra pradėta atitinkama procedūra ES lygiu (IV.96 str.). Pažymėtina, kad IV.96 str. įtvirtinta nuoroda į IV.40–IV.40/5 str., kuriuose detalizuoti tyrimų vykdymo procesiniai pagrindai. Minėtos nuostatos apibrėžia, kad Belgijos NKI gali: prašyti pateikti informaciją, tirti galimus pažeidimus, atlikti patikrinimus, paskirti ekspertus.
Bulgarija	–	–
Čekija	Priimta ²² .	Nesuteikta.
Danija	Priimta ²³ .	Danijos NKI ²⁴ : 1) turi įgaliojimus tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Danijos teritorijoje (3 str. 1 d.); 2) tyrimas gali būti pradėtas tiek institucijos iniciatyva, tiek gavus skundą (3 str. 2 d.); 3) institucija turi diskreciją spręsti, ar pradėti tyrimą, ar jį laikinai arba visam laikui nutraukti (3 str. 3 d.); 4) atlikus tyrimą, Komisija gali būti

¹⁸ Priimtas poįstatyminis teisės aktas – European Union (Contestable and Fair Markets in the Digital Sector) Regulations 2024, S.I. No. 117/2024;

¹⁹ Čia ir toliau šis ženklas reiškia, kad valstybė narė nesiėmė jokių teisėkūros veiksmų, siekdama įgyvendinti SRA 38 str. 7 d. nuostatą nacionaliniu lygmeniu.

²⁰ 2024 m. kovo 19 d. įstatymu papildytas Ekonominės teisės kodeksas (pranc. *Code de droit économique*, ol. *Wetboek van economisch recht*);

²¹ pranc. *Autorité belge de la Concurrence*, ol. *Belgische Mededingingsautoriteit*;

²² Priimtu įstatymu Nr. 226/2023 pakeistas Čekijos konkurencijos įstatymas Nr. 143/2001 (čėk. *zákon o ochraně hospodářské soutěže*);

²³ 2023 m. gruodžio 12 d. Danijos įstatymas Nr. 1533;

²⁴ dan. *Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen*;

		informuota apie tyrimo išvadas, tačiau tik gavus Danijos konkurencijos tarybos pritarimą (3 str. 4 d.).
Estija	—	—
Graikija	Priimta ²⁵ .	Graikijos NKI ²⁶ : suteikiami įgaliojimai pagal SRA 38 str. 7 d. (14 str. 1A d.).
Ispanija	Priimta ²⁷ .	Ispanijos NKI ²⁸ : 1) yra įgaliota tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Ispanijos teritorijoje; 2) privalo raštu informuoti EK prieš pradėdama oficialius tyrimo veiksmus; 3) neturi teisės pradėti ar turi nutraukti tyrimą, jeigu jį inicijuoja EK pagal SRA 20 str.; 4) privalo informuoti EK apie tyrimo rezultatus (18 str. 3 d.).
Italija	Priimta ²⁹ .	Italijos NKI ³⁰ : 1) yra įgaliota tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Italijos teritorijoje, vadovaudamasi SRA 38 str. 7 d. (18 str. 3 d.); 2) turi teisę taikyti sankcijas už SRA pažeidimus, nustatytus vykdant tyrimus pagal SRA 38 str. 7 d. (18 str. 4 d.).
Kipras	Inicijuota ³¹ .	Kipro NKI ³² : 1) turi teisę atlikti tyrimus dėl galimo nesilaikymo SRA 5, 6 ir 7 str. (26 str. 3 p.); 2) privalo raštu informuoti EK apie ketinimą pradėti tyrimą (58 str. 4 p.); 3) nors įstatymo projekte nėra aiškiai nurodyta, kad tyrimas turi būti nutrauktas ar nepradedamas, jei EK inicijuoja savo procedūrą pagal SRA 20 str., tačiau 37 str. 1 p. numato bendradarbiavimą su EK, kas leidžia daryti išvadą apie koordinuotus veiksmus; 4) privalo informuoti

²⁵ Įstatymu Nr. 5019/2023, papildytas Graikijos įstatymas dėl laisvos konkurencijos apsaugos Nr. 3959/2011 (gr. *Νόμος περί Ελεύθερου Ανταγωνισμού*);

²⁶ gr. *Επιτροπή Ανταγωνισμού*;

²⁷ Įstatymu Nr. 5/2023 (isp. *Real Decreto-ley 5/2023*) papildytas Ispanijos konkurencijos įstatymas Nr. 15/2007;

²⁸ isp. *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia*;

²⁹ Įstatymu Nr. 214/2023 (it. *Legge annuale per il mercato e la concorrenza 2022*) papildytas Italijos konkurencijos įstatymas (it. *Legge n. 287/1990*);

³⁰ it. *Autorità garante della concorrenza e del mercato*;

³¹ Įstatymo projektu (gr. *Προσχέδιο νομοσχεδίου «ο περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού (Τροποποιητικός) Νόμος του 2024»*), keičiamas Kipro konkurencijos apsaugos įstatymas 13(I)/2Nr. 022 (gr. *Περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμος του 2022*);

³² gr. *Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού*;

		EK apie tyrimo pradžią ir priimtus sprendimus (58 str. 4 p.) ³³ .
Kroatija	Priimta ³⁴ .	Kroatijos NKI ³⁵ : 1) turi teisę tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Kroatijos teritorijoje, jei EK dar nėra pradėjusi atitinkamos procedūros; 2) privalo raštu iš anksto arba nedelsiant po veiksmų pradžios informuoti EK apie ketinimą pradėti procedūrą (3 str. 2 d.).
Latvija	Priimta ³⁶ .	Latvijos NKI ³⁷ : 1) turi teisę tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Latvijos teritorijoje, vadovaudamasi SRA 38 str. 7 d.; 2) teikia pagalbą EK vykdant SRA vykdymo priežiūrą (28 str. 1 ¹ d.).
Lenkija	Inicijuota ³⁸ .	Lenkijos NKI pirmininkui ³⁹ : suteikti įgaliojimai savo iniciatyva pradėti tyrimus dėl galimų SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimų Lenkijos teritorijoje ⁴⁰ .
Lietuva	Priimta ⁴¹ .	Nesuteikta.
Liuksemburgas	Priimta ⁴² .	Nesuteikta.

³³ Darbo autorė pažymi, kad analizuojamas teisės aktas šiuo metu yra tik įstatymo projektas, esantis teisėkūros proceso stadijoje. Todėl šis įstatymo projektas gali būti analizuojamas kaip potencialus teisinis reguliavimas, tačiau jo galutinė forma ir galia priklausys nuo tolimesnių teisėkūros etapų;

³⁴ Kroatijos vyriausybės nutarimas Nr. 131/2023 (hr. *Uredba o provedbi Uredbe* (EU) 2022/1925, „*Narodne novine*“, br. 131/2023);

³⁵ hr. *Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja*;

³⁶ Įstatymu Nr. 357147 (lv. *Grozījumi Konkurences likumā*), papildytas Latvijos konkurencijos įstatymas Nr. 54890 (lv. *Konkurences likums*);

³⁷ lv. *Konkurences padome*;

³⁸ Įstatymo projektu UC27 (lenk. *Projekt ustawy UC27, Ustawa z dnia ... 2024 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zapewnienia stosowania przepisów unijnych poprawiających funkcjonowanie rynku wewnętrznego*); keičiamas Lenkijos konkurencijos ir vartotojų teisių apsaugos įstatymo nuostatos (lenk. *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz.U. 2007 nr 50 poz. 331*);

³⁹ lenk. *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*;

⁴⁰ Darbo autorė pažymi, kad įstatymo projektas UC27, nors ir priimtas Lenkijos vyriausybės 2025 m. balandžio 1 d, kol kas nėra galiojantis teisės aktas, nes trūksta Seimo, Senato ir Prezidento patvirtinimo bei paskelbimo oficialioje duomenų bazėje t. y. [Dziennik Ustaw](#). Šis projektas gali būti analizuojamas kaip potencialus teisinis reguliavimas, tačiau jo galutinė forma ir galia priklausys nuo tolimesnių teisėkūros etapų.

⁴¹ Įstatymu Nr. XIV-2035 keičiamos Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 nuostatos;

⁴² 2023 m. kovo 29 d. įstatymu (*pranc. Loi du 29 mars 2023 portant modification de la loi du 30 novembre 2022 relative à la concurrence*) papildytas Liuksemburgo konkurencijos įstatymas (*pranc. Loi du 30 novembre 2022 relative à la concurrence*);

Malta	Priimta ⁴³ .	Generalinis direktorius ⁴⁴ , vadovaudamas Maltos NKI ⁴⁵ : 1) turi įgaliojimus savo iniciatyva atlikti tyrimus dėl galimų SRA 5, 6 arba 7 str. pažeidimų Maltos teritorijoje (4(1) str.); 2) privalo raštu informuoti EK prieš pradėdamas pirmąją oficialią tyrimo priemonę (5 str.); 3) privalo teikti ataskaitą EK apie tyrimo rezultatus (6 str.); 4) inicijuoti teisinius procesus prieš asmenis dėl atsisakymo bendradarbiauti tyrimo metu ar priemonių nevykdymo, o teismas gali taikyti sankcijas už tokius pažeidimus (7 str.).
Nyderlandai	Priimta ⁴⁶ .	Nyderlandų NKI ⁴⁷ paskirta kompetentinga institucija pagal SRA 38 str. 7 d. ir įgaliota vykdyti priežiūrą bei tirti galimus 5, 6 ir 7 str. pažeidimus, tačiau jos įgaliojimai apsiriboja galimo nesilaikymo nustatymu (2 str. 1 ir 3 d.)
Portugalija	–	–
Prancūzija	Priimta ⁴⁸ .	Prancūzijos ekonomikos ministrui ⁴⁹ , jo paskirtiems arba įgaliotiems valstybės tarnautojams, bei NKI ⁵⁰ suteikti įgaliojimai įgyvendinti SRA 38 str. 7 d. nuostatas – vykdyti tyrimus dėl galimų SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimų Prancūzijos teritorijoje, bei numatyta pareiga informuoti EK apie tyrimo veiksmus ir rezultatus (L450-12 str.).
Rumunija	Priimta ⁵¹ .	Rumunijos NKI ⁵² : 1) turi teisę savo iniciatyva tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Rumunijos teritorijoje, su sąlyga, kad prieš tai informuoja EK (33 str. 1 d. c p.); 2) turi teisę atmesti skundus dėl SRA

⁴³ Poįstatyminiu teisės aktu Nr 200 tal-2023 (mt. *Regolamenti dwar l-Investigazzjonijiet biex Jappoggjaw il-Kummissjoni Ewropea fis-Settur Digitali, 2023*) priimtu pagal Maltos konkurencijos įstatymą (mt. *Att dwar il-Kompetizzjoni, Cap. 379*), kuriuo įgyvendinamas SRA;

⁴⁴ mt. *Direttur Ġenerali*;

⁴⁵ mt. *Uffiċċju għall-Kompetizzjoni*;

⁴⁶ SRA įgyvendinimo aktu Nr. Stb. 2025, 21 (ol. *Uitvoeringswet digitalemarktenverordening*);

⁴⁷ ol. *Autoriteit Consument en Markt*;

⁴⁸ 2024 m. gegužės 21 d. įstatymu (pranc. *Loi n° 2024-449 du 21 mai 2024 visant à sécuriser et à réguler l'espace numérique*) papildytas Prancūzijos komercinis kodeksas (pranc. *Code de commerce*);

⁴⁹ pranc. *ministre chargé de l'économie*;

⁵⁰ pranc. *Autorité de la concurrence*;

⁵¹ Rumunijos įstatymu Nr. 108/2023 (rum. *Ordonanța de urgență nr. 108/2023*) papildytas ir iš dalies pakeistas Rumunijos konkurencijos įstatymas (rum. *Legea concurenței nr. 21/1996*);

⁵² rum. *Consiliul Concurenței*;

		pažeidimų, jei jie nepripažįstami prioritetiniais (33 str. 3 d.).
Slovakija	Priimta ⁵³ .	Slovakijos NKI ⁵⁴ turi teisę tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Slovakijos teritorijoje pagal savo kompetenciją, vadovaudamasi SRA 38 str. 7 d. (16 str. 1 d. c p.).
Slovėnija	Priimta ⁵⁵ .	Slovėnijos NKI ⁵⁶ : 1) turi teisę tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Slovėnijos teritorijoje, vadovaudamasi SRA 38 str. 7 d.; 2) bendradarbiauja ir keičiasi informacija su EK pagal to paties str. nuostatas (12 str. 6 d.).
Suomija	Priimta ⁵⁷ .	Nesuteikta.
Švedija	Priimta ⁵⁸ .	Nesuteikta.
Vengrija	Priimta ⁵⁹ .	Vengrijos NKI ⁶⁰ : 1) turi teisę tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Vengrijos teritorijoje, siekdama nustatyti, ar paskirti prieigos valdytojai laikosi reikalavimų; 2) procedūra pagal šią nuostatą baigiama tyrėjo nutarimu, kuriuo ataskaita perduodama EK (80/S str. 2 d.).
Vokietija	Priimta ⁶¹ .	Vokietijos NKI ⁶² : 1) turi teisę tirti galimus SRA 5, 6 ir 7 str. pažeidimus Vokietijos teritorijoje, siekdama nustatyti, ar paskirti prieigos valdytojai laikosi reikalavimų (32g str.

⁵³ Slovakijos įstatymu Nr. 93/2024 Coll. (slk. *Zákon č. 93/2024 Z. z.*) papildytas ir iš dalies pakeistas Slovakijos konkurencijos įstatymas (slk. *Zákon č. 187/2021 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov*);

⁵⁴ slk. *Protimonopolný úrad Slovenskej republiky*;

⁵⁵ Įstatymu ZPOmK-2A (sl. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence*) papildytas Slovėnijos konkurencijos ribojimo prevencijos įstatymas ZPOmK-2 (sl. *Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence*);

⁵⁶ sl. *Agencija za varstvo konkurence*;

⁵⁷ Įstatymu Nr. 217/2024 (suom. *Laki kilpailu – ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta*) papildytas Suomijos konkurencijos ir vartotojų apsaugos institucijos įstatymas Nr. 661/2012 (suom. *Kilpailu – ja kuluttajavirastosta annettu laki*);

⁵⁸ Įstatymo projektu 2023/24:154 (šved. *Kompletterande bestämmelser till nya unionsregler på konkurrensområdet*), pakeitė ir papildė Švedijos konkurencijos įstatymą (šved. *Konkurrenslagen 2008:579*);

⁵⁹ 2022 m. LV Įstatymu (vengr. *2022. évi LV. törvény*) papildytas Vengrijos įstatymas dėl nesąžiningos ir rinką ribojančios praktikos draudimo (vengr. *1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenysértékelés tilalmáról*);

⁶⁰ (vengr. *Gazdasági Versenyhivatal*);

⁶¹ 2023 m. BGBl. įstatymu (vok. *Gesetz zur Änderung des Gesetzes gegen Wettbewerbsbeschränkungen und anderer Gesetze v. 25.10.2023, BGBl. 2023 I Nr. 294*) papildytas ir iš dalies pakeistas Vokietijos įstatymas dėl konkurencijos apribojimų (vok. *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen, GWB*);

⁶² vok. *Bundeskartellamt*;

		1 ir 2 d.); 2) jei tyrimas susijęs su SRA 7 str., Vokietijos NKI privalo sudaryti galimybę Vokietijos federalinei tinklų agentūrai ⁶³ pateikti nuomonę tuo klausimu (32g str. 2 d.); 3) praneša EK apie tyrimo rezultatus ir gali juos viešai paskelbti (32g str. 3 d.).
--	--	---

1 lentelė. Valstybių narių teisėkūros veiksmas įgyvendinant SRA 38 str. 7d.

(šaltinis: autorės sudaryta)

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad ES valstybės narės nevienodai įgyvendina SRA 38 str. 7 d. nuostatas – tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu požiūriu. Kiekybinė analizė leidžia suskirstyti valstybes nares į tris pagrindines grupes, atskleidžiančias skirtingą šių šalių požiūrį į NKI įgaliojimų suteikimo nacionaliniu lygmeniu poreikį.

Pirmajai grupei priskiriamos keturios valstybės narės – Austrija, Bulgarija, Estija ir Portugalija – kurių atveju iki šiol nebuvo imtasi teisėkūros veiksmų, reikalingų minėtos nuostatos įgyvendinimui nacionalinėje teisėje. Darbo autorės nuomone, tai leidžia daryti prielaidą, jog šių valstybių pozicija NKI įgaliojimų suteikimo būtinybės klausimu yra atsargi ir grindžiama pasitikėjimu tiesioginiu SRA nuostatų taikymu, arba valstybės narės galimai neidentifikuoja objektyvaus poreikio nacionaliniam įtvirtinimui.

Estijos atvejis šioje grupėje yra ypač iliustratyvus, nes Estijos Teisingumo ministerija yra pažymėjusi, kad tam tikros įgyvendinimo nuostatos, kurios iš esmės atitinka Estijos NKI įgaliojimus konkurencijos bylose, vis dėlto turėtų būti aiškiai įtrauktos į nacionalinę teisę. Dėl šios priežasties buvo svarstoma galimybė papildyti Estijos konkurencijos įstatymą, numatant atitinkamų įgaliojimų ir priemonių suteikimą NKI (Tamm, 2025, p. 67). Tačiau teisėkūros procesas šiuo metu nėra inicijuotas: teisės aktų projektai nėra parengti, o pats poreikis vertinamas kaip ribotos svarbos – pirmiausia dėl to, kad paskirti prieigos valdytojai neturi buveinių Estijoje, todėl tikimybė, kad būtų būtina taikyti atitinkamas priemones šios valstybės teritorijoje, laikoma menka (Tamm, 2025, p. 68). Darbo autorės nuomone, tokia situacija atspindi pasyvų, situaciniu racionalumu grįstą požiūrį, kai teisėkūros veiksmas laikomi tikslingais tik esant realiai praktinei būtinybei.

Antroji grupė apima penkias valstybes nares – Airiją, Čekiją, Lietuvą, Liuksemburgą ir Švediją. Šių šalių atveju priimti teisės aktai nesuteikia tiesioginių įgaliojimų NKI užtikrinti

⁶³ vok. *Bundesnetzagentur*;

SRA vykdymą 38 str. 7 d. pagrindu. Tačiau pažymėtina, kad kai kurios valstybės narės, pavyzdžiui, Lietuva, pripažįsta NKI svarbą padedant EK užtikrinti SRA vykdymą ir yra paskyrusios savo NKI, šiuo konkrečiu atveju – Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą, kaip kompetentingą instituciją įgyvendinti SRA 1 str. 6 d. nurodytas taisykles (Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 54 str. 2 d.). Toks sprendimas suponuoja, kad valstybių narių požiūris į šios nuostatos įgyvendinimą grindžiamas prielaida, jog EK, palyginti su mažesnėmis valstybėmis narėmis, instituciniu ir praktiniu požiūriu yra geresnėje pozicijoje veiksmingai tirti priegigos valdytojų nesilaikymą SRA nustatytų įsipareigojimų (Gorecki, 2025, p. 118). Darbo autorės nuomone, tokia prielaida galėtų būti pagrįsta, kadangi valstybės narės gali remtis SRA 42 str. 2 d., kurioje nustatyta, kad valstybė narė viena ar kartu su kitomis valstybėmis, gali prašyti EK atlikti rinkos tyrimą, jei mano, kad „yra pagrįstų priežasčių įtarti, kad priegigos valdytojas sistemingai nevykdo vienos ar daugiau 5, 6 ir 7 str. nustatytų pareigų ir yra išlaikęs, sustiprinęs arba išplėtęs savo kaip priegigos valdytojo poziciją“. Toks mechanizmas gali būti laikomas efektyvia ir ekonomiška alternatyva būtent valstybių narių atžvilgiu, nes EK rinkos tyrimo inicijavimo procedūra yra numatyta kaip mažesnių sąnaudų būdas, kuriuo valstybės narės gali pasinaudoti, siekdamos atkreipti EK dėmesį į priegigos valdytojų elgesio neatitikimus (Gorecki, 2025, p. 110).

Trečioji grupė apima likusias aštuoniolika valstybių narių, kurios suteikė NKI aiškius ir tiesioginius įgaliojimus analizuoto straipsnio pagrindu, tačiau jų apimtis skiriasi. Ši grupė atspindi valstybes, kurios aktyviai siekia užtikrinti, kad jų NKI turėtų aiškius, nacionaliniu teisiniu pagrindu įtvirtintus, įgaliojimus, leidžiančius veiksmingai prižiūrėti SRA 5-7 str. nuostatų laikymąsi. Darbo autorės nuomone, tokia teisėkūros kryptis atspindi ne tik valstybių narių pritarimą šių nuostatų įgyvendinimo svarbai, bet ir jų pasirengimą imtis išsamesnių teisėkūros priemonių, užtikrinančių, kad NKI būtų pajėgios vykdyti joms pavestas funkcijas.

Analizuojant nacionaliniu lygmeniu suteiktų įgaliojimų turinį, matyti kokybiniai skirtumai tarp valstybių narių – vienos šalys itin detalai apibrėžia NKI įgaliojimų apimtį, ją netgi išplečia, tuo tarpu kitos renka bendresnes, lankstesnio pobūdžio formuluotes. Vis dėlto pastebėtina, kad kai kuriais atvejais nacionalinių teisėkūros sprendimų pagrindu buvo sukurti neatitikimai SRA 38 str. 7 d. numatytiems įgaliojimams, kurie turėtų būti aiškiai nukreipti į tyrimo išvadų perdavimą EK be papildomų nacionalinių procedūrų ar sprendimų.

Priimtų įgaliojimų turinio prasme išsiskiria Danijos atvejis. Ši valstybė suteikė savo NKI diskreciją spręsti, ar pradėti tyrimą dėl galimų SRA nuostatų pažeidimų, taip pat galimybę nuspręsti dėl tyrimo laikino arba visiško nutraukimo. Tokia nuostata kelia abejonių dėl atitikties SRA 38 str. 7 d., kurioje įtvirtinta, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turi

perduoti tyrimo išvadas EK, o pati nuostatos struktūra suponuoja, jog NKI neturėtų priimti savarankiškų sprendimų dėl šių išvadų pobūdžio ar jų teisinio įvertinimo.

Panašiai, Vokietijos atvejis taip pat atspindi nacionalinį nukrypimą nuo SRA 38 str. 7 d. logikos. Pagal Vokietijos teisinį reguliavimą, jei tyrimas susijęs su SRA 7 str., Vokietijos NKI privalo sudaryti galimybę Vokietijos federalinei tinklų agentūrai pareikšti savo poziciją. Toks reikalavimas peržengia SRA nuostatas, nes pagal 38 str. 7 d. nacionalinės institucijos turi tik pareigą teikti tyrimo išvadas EK, o pačioje nuostatoje nėra numatyta šių išvadų paskelbimo ar derinimo prieš EK sprendimo priėmimą.

Darbo autorei kyla pagrįstas klausimas: ar valstybės neprivalėjo pasirūpinti, kad jų nacionalinės institucijos turėtų aiškų teisinį pagrindą padėti įgyvendinti SRA? Viena vertus, SRA 38 str. 7 d. formuluotė tarsi perleidžia šį sprendimą pačioms valstybėms. Kita vertus, jeigu valstybė nesuteikia jokios kompetencijos, gali susidaryti situacija, kai EK negali užtikrinti efektyvaus ir vienodo SRA nustatytų nuostatų įgyvendinimo ES teritorijoje. Taigi vienintelis empiriniu ir normatyviniu pagrindu pagrįstas apibendrinimas, kurį šiuo metu galima aiškiai konstatuoti, yra tas, kad heterogeniškas SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimas valstybėse narėse neišvengiamai stiprina riziką, jog nebus įgyvendintas reglamente įtvirtintas – užtikrinti nuoseklų, integruotą ir vieningą skaitmeninių rinkų reguliavimą visoje ES.

3.2. VKI 19 a str. sąveika su SRA

2021 m. dešimtają VKI pataisa įtvirtintas 19 a str. modernizavo ir išplėtė piktnaudžiavimo skaitmeninėje ekonomikoje kontrolės sistemą, siekiant veiksmingiau reaguoti į naujus, su skaitmeninių platformų galia susijusius, konkurencijos teisės iššūkius (Reetz ir Iken, 2025, p. 84). Ši reforma įtvirtino iš esmės naujo pobūdžio įgaliojimus Vokietijos federaliniam kartelių biurui (toliau – **VFKB**) – galimybę paskirti įmones, turinčias „išskirtinę tarpsektorinę reikšmę konkurencijai“, ir imtis prevencinių veiksmų jų elgesiui riboti, neatsižvelgiant į tai, ar jie jau užima dominuojančią padėtį vienoje apibrėžtoje rinkoje, ir ar yra nustatyti konkurencijos teisės pažeidimo požymiai (Franck, Peitz, 2021, p. 3–4). Tokiu būdu įtvirtinamas reguliavimo modelis, grindžiamas ankstyva intervencija, dėl kurios sudaromos sąlygos VFKB operatyviau bei efektyviau reaguoti į didžiųjų skaitmeninių platformų antikonkurencinį elgesį (OECD, 2021, DAF/COMP/WD(2021)61, p. 4–5). Iš dalies vien tik prevencinis reguliavimo pobūdis, leidžia identifikuoti tam tikras teisinio reguliavimo modelių paraleles tarp Vokietijos nacionalinio reguliavimo ir SRA, o tai aktualu vertinant šių dviejų sistemų suderinamumo ribas ir jų sąveikos rizikas vidaus rinkos vientisumo kontekste.

Pagal naująją reguliavimo sistemą, PCMS statusas suteikiamas įmonėms, remiantis dviem kumuliatyviais kriterijais, nustatytais VKĮ 19 str. 1 d., t. y. kurių ekonominė galia apima kelias rinkas ar tinklus ir lemia plataus masto įtaką konkurencijos sąlygoms, kurios negali būti veiksmingai apribojamos rinkos procesais (Reetz, Iken, 2025, p. 84). Su tuo susijusi rizika kyla iš tokių įmonių gebėjimo stiprinti savo padėtį arba įtvirtinti savo dominavimą įvairiose rinkose, ypač kai jos veikia kaip plataus masto skaitmeninių ekosistemų operatorės (Reetz, Iken, 2025, p. 84). Pagal VKĮ 19 a str. 1 d., įmonei gali būti suteiktas PCMS statusas, jei nustatoma, kad jos veikla atitinka VKĮ įtvirtintus struktūrinius kriterijus⁶⁴. Priešingai nei SRA, VKĮ 19 a str. nuostatose nėra įtvirtinti kiekybiniai, aiškiai apibrėžti kriterijai, kuriais remiantis būtų galima objektyviai ir nuspėjamai nustatyti atitiktį PCMS statusui.

Nustačius, kad įmonė atitinka VKĮ 19 a str. 1 d. kriterijus ir jai suteikiamas PCMS statusas, remiantis 19 a str. 2 d., VFKB gali pereiti prie kito etapo – priimti individualiai pritaikytus draudimus, skirtus užkirsti kelią konkurenciją ribojančiam elgesiui. Pažymėtina, kad VFKB taikomų draudimų apimtis pagal VKĮ 19 a str. 2 d. yra sąmoningai suformuluota plačiai – tai leidžia apimti ne tik aiškiai konkurenciją ribojantį elgesį, bet ir tokias praktikas, kurios priklausomai nuo faktinių aplinkybių gali turėti abipusį poveikį. Tokie veiksmai gali būti laikomi ribojančiais konkurenciją, tačiau tam tikrose situacijose taip pat gali prisidėti prie konkurencijos stiprinimo ar vartotojų gerovės didinimo (Franck & Peitz, 2021, p. 4). Pavyzdžiui, vertikaliai integruoti pasiūlymai gali lemti aukštesnę paslaugų kokybę – greitesnį pristatymą, patikimesnį tiekimą ar autentiškų produktų užtikrinimą. Analogiškai, įmonių pranašumo suteikimas savo pačios paslaugoms (angl. *self-preferencing*) tam tikromis aplinkybėmis gali būti suderinamas su galutinio vartotojo lūkesčiais, kai tai susiję su paslaugų patikimumu, funkcinio vientisumu ar vientisai integruotu paslaugų veikimu, kuris leidžia vartotojui sklandžiai naudotis visa paslaugų ekosistema (Franck & Peitz, 2021, p. 6).

Todėl pačioje VKĮ 19 a str. 2 d. eksplicitiškai įtvirtinta galimybė įmonei įrodyti, kad atitinkamas jos elgesys yra objektyviai pateisinamas. Vis dėlto darbo autorei kyla klausimas, kiek ši mechanizmo dalis praktikoje gali būti veiksminga, atsižvelgiant į tai, kad elgesio teisėtumo pagrindimo vertinimas gali būti glaudžiai susijęs su subjektyviais sprendimais ir diskrecija, kuria disponuoja VFKB, interpretuodama plačiai apibrėžtas draudimų formuluotes.

Priešingai, SRA pagrindu prieigos valdytojui taikomos pareigos nustatytos tiesiogiai pačiame reglamente, t. y. SRA 5 – 7 str., taikomos automatiškai, be atskiro vertinimo dėl

⁶⁴ Atsižvelgiant į skaitmeninių platformų veiklos specifiką, esminę reikšmę įgyja ketvirtasis ir penktasis kriterijai, susiję su įmonės prieiga prie konkurencijai svarbių duomenų ir jos tarpininkavimo galia (Franck & Peitz, 2021, p. 4).

konkreto elgesio poveikio rinkai, o prieigos valdytojas neturi galimybės pagrįsti elgesio veiksmingumo objektyviais kriterijais kaip pagrindu šių pareigų netaikymui. Vienintelės ribotos išimtys SRA pareigų taikymo srityje – galimybė ginčyti kiekybinių ribų taikymą pagal SRA 3 str. 5 d., taip pat laikinas pareigos vykdymo sustabdymas išimtinėmis aplinkybėmis pagal SRA 9 str. ar išimtis viešojo intereso pagrindais, remiantis SRA 10 str. (Boom et al., 2024, p. 8).

Nors iš pirmo žvilgsnio VKĮ 19 a str. ir SRA taikymo mechanizmai iš esmės skiriasi, tačiau tiek VKĮ 19 a str., tiek SRA yra skirti reguliuoti didžiųjų skaitmeninių platformų elgesį skaitmeninėse rinkose, ypatingą dėmesį skiriant jų tarpininkavimo galiai⁶⁵. Todėl darbo autorei kyla du esminiai klausimai: pirma, ar toks nacionalinis reguliavimo įgyvendinimas, kaip VKĮ 19 a str., neperžengia SRA apibrėžtų reguliavimo kompetencijų ribų, suteiktų valstybės narėms; antra, ar jis nesukuria kliūčių SRA siekiui užtikrinti vieningą ir nuoseklų skaitmeninių rinkų reguliavimą visose valstybėse narėse. Atsakymų į šiuos klausimus yra itin svarbu siekiant įvertinti, ar nacionalinės konkurencijos teisės priemonės, kaip antai VKĮ 19 a str., gali būti laikomos SRA papildančiomis ir prisidedančiomis prie galimų skaitmeninių rinkų reguliavimo spragų neutralizavimo, ar vis dėlto, net ir esant formaliam norminiam suderinamumui su SRA, kelia fragmentacijos ir teisinio neapibrėžtumo riziką skaitmeninių rinkų reguliavimo kontekste.

Atsakant į pirmąjį klausimą, pažymėtina, kad nacionalinis reguliavimas, toks kaip VKĮ 19 a str., iš esmės nėra draudžiamas, kaip aptarta šio darbo 2.1 skyriuje, jei jis nepažeidžia valstybės narės SRA 1 str. 5 d. ar 1 str. 6 d. b p. nustatytų reguliavimo kompetencijos ribų. Tai, kuri iš šių nuostatų yra taikytina, priklauso nuo VKĮ 19 a str. teisinės prigimties kvalifikavimo – ar ši nacionalinė priemonė laikytina bendrojo reguliavimo aktu, ar konkurencijos teisės priemone (Reetz & Iken, 2025, p. 85). Vis dėlto, darbo autorės nuomone, praktikoje, kaip rodo konkretus Vokietijos atvejis, toks teisinės prigimties kvalifikavimas pasirodo esąs itin problemiškas. Darbo autorė pažymi, kad pirmuoju atveju jokio galimo Vokietijos nacionalinio reguliavimo suderinamumo su SRA nebūtų įmanoma užtikrinti, kadangi VKĮ 19 a str. numatytų pareigų taikymo apimtis galėtų būti vertinama kaip papildomas reguliavimas prieigos valdytojams, o tai prieštarautų SRA 1 str. 5 d. įtvirtintam draudimui

⁶⁵ Nors VKĮ 19 a str. formaliai nėra aiškiai apribotas vien skaitmeninėms rinkoms, darbo autorei susidaro įspūdis, kad jo taikymo sritis praktikoje dažniausiai siejama būtent su tokiomis rinkomis. Tai iš dalies lemia tai, kad daugiašalėms rinkoms ir tinklams taikomi kriterijai, įtvirtinti VKĮ 18 str. 3 a d., buvo suformuluoti reaguojant į skaitmeninės ekonomikos specifiką, nors pačioje normoje pateikiami ir nesusiję su skaitmeniniu sektoriumi pavyzdžiai (pvz., mokėjimo kortelių sistemos ar prekybos centrai). Tuo tarpu teisėkūros motyvuose, susijusiuose su 10-ąja VKĮ pataisa, aiškiai nurodoma, kad 19 a str. taikymo tikslas – reguliuoti skaitmenines rinkas. Atsižvelgiant į tai, kad nei paties straipsnio formuluotė, nei jo sisteminė vieta neįtvirtina griežto ribojimo tik skaitmeninėms rinkoms, doktrinoje nuomonės šiuo klausimu išsiskiria (Tabea Bauermeister, 2022, p. 78 – 81).

nustatyti papildomas pareigas įstatymais. Todėl suprantama, kad Vokietija, siekdama išlaikyti proaktyvų nacionalinį reguliavimą skaitmeninėse platformose, pasirinko kitą kelią – kvalifikuoti VKĮ 19 a str. kaip konkurencijos teisės priemonę. Ši pozicija buvo patvirtinta 2024 m. balandžio 23 d. Federalinio teisingumo teismo sprendimu byloje KVB 56/22, kuriame konstatuota, kad VKĮ 19 a str. taikytinas remiantis SRA 1 str. 6 d. b p. Tačiau galutinis VKĮ 19 a str. teisėtumo vertinimas priklausys nuo ESTT sprendimo – šiuo metu šios nacionalinės reguliavimo priemonės atitiktis ES teisei išlieka neaiški, todėl jos galiojimo perspektyva tebėra atvira. Atitinkamai, darbo autorė yra linkusi išlaikyti poziciją, kad net ir priskyrus VKĮ 19 a str. prie leistino nacionalinio konkurencijos teisės taikymo pagal SRA 1 str. 6 d. b p., kyla pagrįstų abejonių dėl jo praktinio suderinamumo su SRA, kadangi kai kurios VKĮ 19 a str. nuostatos iš esmės dubliuojasi su SRA 5–7 str. įtvirtintomis pareigomis. Tai ypač akivaizdu lyginant, pavyzdžiui, VKĮ 19a str. 2 d. 1 a p. ir SRA 6 str. 5 d., kurie abu apima draudimą suteikti pranašumą savo pačios paslaugoms. Analogiškas turinio atitikmuo matomas ir tarp VKĮ 19a str. 2 d. 2 b p. bei SRA 5 str. 3 ir 4 d. bei 6 str. 10 d., kuriais nustatomas draudimas riboti verslo naudotojų galimybes reklamuoti savo pasiūlymus ir teikti paslaugas alternatyviais kanalais (Gryllos, 2024, p. 47).

Todėl atsakant į antrąjį klausimą, darbo autorės nuomone, toks norminis persidengimas kelia tiesioginę grėsmę skaitmeninės vidaus rinkos reguliavimo vientisumo užtikrinimui, nes gali sukelti perteklinę reguliacinę naštą prieigos valdytojams, papildomas atitikties mechanizmų įgyvendinimo išlaidas atskirose valstybėse narėse, ir tuo pačiu teisinio neapibrėžtumo aplinką. Ši rizika ypač aktuali tais atvejais, kai nacionalinės institucijos, veikdamos sparčiau nei ES institucijos, imasi aktyvių veiksmų, kaip, pavyzdžiui, Vokietijos atveju (Wagener & Gürrer, 2024).

Kita vertus, darbo autorė pažymi, kad VKĮ 19 a str. konstrukcija gali turėti ir pridėtinės naudos skaitmeninių rinkų reguliavimo kontekste. Skirtingai nei SRA, kuris prieigos valdytojo statusą sieja su konkrečia platformos paslauga, VKĮ 19 a str. šį statusą taiko visai įmonei. Tokia reguliacinė struktūra suteikia VKFB galimybę sistemiškai vertinti visos skaitmeninės ekosistemos poveikį bei identifikuoti naujas, dar iki tol nenustatytas antikonkurencines praktikas, o ne vien reaguoti į jau žinomas problemas (Boom et al., 2024, p. 17). Tokiu būdu nacionaliniai reguliavimo modeliai gali veikti kaip vienas kitą papildantys mechanizmai, kuriais atskiros reguliavimo institucijos užpildo kitų sistemų paliktas spragas. Vis dėlto toks teisinio reguliavimo papildomumas būtų veiksmingas tik tuo atveju, jei analogiškos pareigos būtų taikomos visose valstybėse narėse, o šiuo atveju, toks reiškinys nėra pastebimas (Boom ir kt., 2024, p. 36).

Galiausiai pažymėtina, kad, remiantis „*Monopolkommission*” išvadomis, taikant VKĮ 19 a str. elgesio draudimus būtina kiekvienu konkrečiu atveju kruopščiai įvertinti, kokią tikslia naudą šios priemonės gali suteikti konkurencijos apsaugai ar vartotojų interesams Vokietijoje ir kokią žalą jos gali sukelti ES vidaus rinkos integralumui. Situacijose, kai egzistuoja pagrįsta tikimybė, kad vidaus rinka susiskaidys, o konkurencijos ir vartotojų apsaugos nauda yra abejotina, rekomenduojama tokių priemonių netaikyti (Monopolkommission, 2022, p. 11). Vis dėlto, darbo autorės vertinimu, toks reguliacinis paralelizmas kelia ne tik teisinio tikrumo riziką, bet ir pagrįstas abejones dėl SRA gebėjimo pasiekti vieningą, nuoseklią ir konkurencijai atvirą skaitmeninę rinką visoje ES.

Apibendrinant šios darbo dalies analizę, galima išskirti dvi esmines išvadas. Pirma, atliktas ES valstybių narių teisėkūros tyrimas atskleidė, kad SRA 38 str. 7 d. nuostatų įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu pasižymi reikšmingu heterogeniškumu tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu požiūriu. Valstybių narių pasirinkti įgyvendinimo modeliai skiriasi, o toks fragmentuotas požiūris neišvengiamai stiprina riziką, kad SRA, kaip nauja reguliavimo priemonė, nepavyks pasiekti vieno iš esminių jo tikslų – užtikrinti vieningą skaitmeninių rinkų reguliavimą visoje ES. Antra, atlikta VKĮ 19 a str. analizė atskleidė, kad nors SRA aiškiai apibrėžia ribotą valstybių narių reguliavimo kompetencijos apimtį, grindžiamą dviem teisiniais pagrindais, praktikoje kyla problematika tinkamai identifikuojant nacionalinio reguliavimo teisinį pagrindą. Netinkama kvalifikacija gali lemti valstybės narės kompetencijos viršijimą, kuris prieštarauja SRA siekiui užtikrinti vienodą reguliavimo sistemą

IŠVADOS

1. Šiuolaikinės skaitmeninės ekonomikos kontekste ribotas didžiųjų skaitmeninių platformų kiekis, turintis disproporcingą ekonominę galią, kelia grėsmę vidaus rinkos integralumui ir sąžiningai bei atvirai konkurencijai. Dėl pagrindinių skaitmeninių platformų paslaugų ypatybių – išimtinai didelio masto ekonomijos, paslaugų įvairialypiškumo, stiprių tinklo efektų, vertikaliosios integracijos bei konkurencinio pranašumo, įgyto naudojant duomenis – didžiosios skaitmeninės platformos geba sistemingai stiprinti savo pozicijas, užkirsdamas kelią potencialiai konkurencijai skaitmeninėje rinkoje. Šie veiksniai išryškino tradicinės konkurencijos teisės priemonių taikymo apimties ribotumą, kuris, atsižvelgiant į *ad hoc* pobūdį ir *ex post* taikymo modelį, nesugeba laiku ir veiksmingai reaguoti į sparčiai kintančią skaitmeninių rinkų dinamiką. Dėl šios priežasties gali kilti neatitaisoma žala konkurencijai skaitmeninėse rinkose. Todėl siekiant užtikrinti veiksmingą vidaus rinkos veikimą skaitmeninėje ekonomikoje, pagrįstai priimta nauja reguliavimo priemonė t. y. SRA.
2. ES valstybės narės nevienodai įgyvendina SRA 38 str. 7 d. nuostatas tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu požiūriu, o šis heterogeniškumas sustiprina vidaus rinkos fragmentacijos riziką. Dalis valstybių nesiėmė jokių teisėkūros veiksmų, dalis suteikė ribotus įgaliojimus, o likusios – aiškiai ir išsamiai įtvirtino NKI kompetenciją padėti užtikrinti SRA vykdymą, tačiau su tam tikrais kokybiniais skirtumais. Toks nevienodas įgyvendinimas gali apsunkinti SRA nustatyto tikslo – veiksmingo, integruoto ir nuoseklaus skaitmeninių rinkų reguliavimo ES lygmeniu – įgyvendinimą.
3. VKĮ 19a str., įtvirtinantis prieigos valdytojų elgesio ribojimo mechanizmus nacionaliniu lygmeniu, rodo aktyvų nacionalinės teisės reguliavimą siekiant reaguoti į skaitmeninių platformų keliamus konkurencinius iššūkius. Nors VKĮ 19a str. iš esmės siekiama papildyti SRA tikslus, jo praktinis taikymas kelia tam tikrų rizikų vidaus rinkos vientisumo užtikrinimui, ypač dėl norminio persidengimo su SRA 5–7 str. bei galimos reguliavimo naštos didinimo prieigos valdytojams. Skirtingas nacionalinio ir ES lygmens reguliavimas, jei nėra tinkamai suderintas, gali apsunkinti veiksmingo ir nuoseklaus skaitmeninių rinkų reguliavimo užtikrinimą visoje ES, todėl būtina atidžiai vertinti tokio paralelinio reguliavimo poveikį vidaus rinkos vientisumui.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

TEISĖS NORMINIAI AKTAI

Europos Sąjungos teisės aktai

1. Taryba (2003). Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 (2002 m. gruodžio 16 d.) dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo. *OL L* 1, 2003, p. 1–25.
2. Europos Komisija (2004). Komisijos pranešimas dėl bendradarbiavimo konkurencijos institucijų tinkle (2004/C 101/03). *OL C* 101, 2004-04-27, p. 43–53.
3. Europos Komisija (2020). Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl konkurencingų ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų (Skaitmeninių rinkų aktas), COM(2020) 842 final. [interaktyvus]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0842> [žiūrėta 2025 m. kovo 2 d.];
4. Europos Komisija (2020). Poveikio vertinimo ataskaita, pridedama prie Pasiūlymo dėl Skaitmeninių rinkų akto, SWD(2020) 363 final. [interaktyvus]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020SC0363> [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];
5. Europos Komisija (2020). Europos skaitmeninės ateities formavimas. COM(2020) 67 final, 2020 m. vasario 19 d. [interaktyvus]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0067> [žiūrėta 2025 m. kovo 2 d.];
6. Europos Komisija (2025). Gatekeepers under the Digital Markets Act. [interaktyvus]. https://digital-markets-act.ec.europa.eu/gatekeepers_en [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];
7. Europos Komisija (EK) (2014). Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl pramonės gaminių vidaus rinkos vizijos. COM(2014) 25 final. [interaktyvus]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0025> [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];

Nacionaliniai teisės aktai

8. Airija. European Union (Contestable and Fair Markets in the Digital Sector) Regulations 2024. S.I. No. 117/2024. [interaktyvus]. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/si/117/made/en/print> [žiūrėta 2025 m. balandžio 19 d.];
9. Belgija. Įstatymas 2024 m. kovo 19 d. papildantis Ekonominės teisės kodeksą (Code de droit économique / Wetboek van economisch recht). [interaktyvus].

- <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/3813/55K3813003.pdf> [žiūrėta 2025 m. balandžio 19 d.];
10. Čekija. Zákon o ochraně hospodářské soutěže Nr. 143/2001 su įstatymo Nr. 226/2023 pakeitimais. [interaktyvus]. <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=9&T=283> [žiūrėta 2025 m. balandžio 20 d.];
 11. Danija. Įstatymas Nr. 1533 dėl konkurencijos ir vartotojų apsaugos skaitmeniniame sektoriuje (2023). [interaktyvus]. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1533/pdf> [žiūrėta 2025 m. balandžio 19 d.];
 12. Graikija. Įstatymas Nr. 5019/2023, kuriuo papildytas Įstatymas dėl laisvos konkurencijos apsaugos Nr. 3959/2011. [interaktyvus]. https://kataggelies.mindev.gov.gr/wp-content/uploads/N.5019_2023A27.pdf [žiūrėta 2025 m. balandžio 23 d.];
 13. Ispanija. Įstatymas Nr. 5/2023 (Real Decreto-ley 5/2023) papildantis Konkurencijos įstatymą Nr. 15/2007. [interaktyvus]. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-15135> [žiūrėta 2025 m. balandžio 23 d.];
 14. Italija. Įstatymas Nr. 214/2023 (Legge annuale per il mercato e la concorrenza 2022) papildantis Konkurencijos įstatymą Nr. 287/1990. [interaktyvus]. <https://assets-eu-01.kc-usercontent.com/e6f8f5ff-b94b-01fb-b36f-926b5e8f8000/74a062ab-3df1-4d47-b7f8-5613f94c33d/Legge%2030%20dicembre%202023%20n.%20214.pdf> [žiūrėta 2025 m. balandžio 23 d.];
 15. Kipras. Įstatymo projektas dėl Konkurencijos apsaugos įstatymo Nr. 13(I)/2022 pakeitimo (2024). [interaktyvus]. <http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/9AD374928D9C996BC2258AF500258C84?OpenDocument> [žiūrėta 2025 m. balandžio 23 d.];
 16. Kroatija. Vyriausybės nutarimas Nr. 131/2023 dėl SRA įgyvendinimo. *Narodne novine*, br. 131/2023. [interaktyvus]. https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_11_131_1799.html [žiūrėta 2025 m. balandžio 27 d.];
 17. Latvija. Įstatymas Nr. 357147 dėl Konkurencijos įstatymo pakeitimų. [interaktyvus]. [https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/0/3b708c0ce000a4dac2258ad1002cb51b/\\$FILE/3164_001.pdf](https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/0/3b708c0ce000a4dac2258ad1002cb51b/$FILE/3164_001.pdf) [žiūrėta 2025 m. balandžio 27 d.];
 18. Lenkija. Projekt ustawy UC27 dėl vidaus rinkos gerinimo (2024). [interaktyvus]. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-niektorych-ustaw-w-celu-zapewnienia-stosowania-przepisow-unijnych-poprawiajacych-funkcjonowanie-rynku-wewnetrznego> [žiūrėta 2025 m. balandžio 27 d.];

19. Lietuva. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XIV-2035 (2023). *TAR*, 2023, 2023-21419. [interaktyvus]. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9505fdf209e611eeb489c7d891071d0a> [žiūrėta 2025 m. balandžio 27 d.];
20. Liuksemburgas. 2023 m. kovo 29 d. įstatymas, pakeičiantis 2022 m. lapkričio 30 d. Konkurencijos įstatymą. [interaktyvus]. <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2022/11/30/a588/consolide/20240402> [žiūrėta 2025 m. balandžio 27 d.];
21. Malta. Poįstatyminis aktas Nr. 200 tal-2023, skirtas SRA įgyvendinimui. [interaktyvus]. <https://legislation.mt/eli/ln/2023/200/eng> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
22. Nyderlandai. SRA įgyvendinimo įstatymas Nr. Stb. 2025, 21 (Uitvoeringswet digitale marktenverordening). [interaktyvus]. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0050710/2025-03-08> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
23. Prancūzija. Įstatymas Nr. 2024-449 (2024 m. gegužės 21 d.) dėl skaitmeninės erdvės reguliavimo. [interaktyvus]. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000005634379/LEGISCTA000006133187 [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
24. Rumunija. Įstatymas Nr. 108/2023, papildantis Konkurencijos įstatymą Nr. 21/1996. [interaktyvus]. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/277026> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
25. Slovakija. Įstatymas Nr. 93/2024 Coll. dėl konkurencijos įstatymo pakeitimų. [interaktyvus]. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/29034/1> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
26. Slovėnija. Įstatymas ZPOmK-2A, papildantis Konkurencijos ribojimo prevencijos įstatymą. [interaktyvus]. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2024-01-0291> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
27. Suomija. Įstatymas Nr. 217/2024, papildantis Suomijos konkurencijos ir vartotojų apsaugos įstatymą Nr. 661/2012. [interaktyvus]. <https://www.finlex.fi/api/media/statute/4864/mainPdf/main.pdf> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
28. Švedija. Įstatymo projektas 2023/24:154 dėl papildomų nuostatų dėl sąžiningos konkurencijos. [interaktyvus]. <https://data.riksdagen.se/fil/7737C2C8-9FDB-464C-911D-C221050E12E0> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];

29. Vengrija. 2022 m. LV įstatymas dėl nesąžiningos ir rinką ribojančios praktikos draudimo pakeitimų. [interaktyvus]. <https://njt.hu/jogszabaly/1996-57-00-00> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.];
30. Vokietija. Gesetz zur Änderung des Gesetzes gegen Wettbewerbsbeschränkungen und anderer Gesetze, BGBl. 2023 I Nr. 294 (2023 m. spalio 25 d.). [interaktyvus]. <https://www.recht.bund.de/bgbl/1/2023/294/VO.pdf> [žiūrėta 2025 m. balandžio 29 d.].

SPECIALIOJI LITERATŪRA

31. ALBA RIBERA MARTÍNEZ (2024). The Supporting and Complementary Role of National Authorities in Enforcing the DMA: All Enforcement Systems Go. *Mededingingsrecht in de Praktijk* 2024/3, p. 42. [interaktyvus]. <https://ssrn.com/abstract=4864037> [žiūrėta 2025 m. kovo 13 d.];
32. BEEMS, R.B.; VAN DE GRONDEN, J.W.; RUSU, C.S. (2023). The Added Value of the Digital Markets Act's Enforcement Framework. *Competition Law Review*, 15(1), 51–82.
33. BERNEMAN, Samuel; DELVAUX, Louis; HOBBELEN, Hein (2021). The German, French, and Dutch Competition Authorities publish a "non-paper" containing several proposals to improve the Digital Markets Act. *e-Competitions*, May 2021, Art. N° 101538.
34. BURGER, Maximilian (2022). A Europe Fit for the Digital Age: The Digital Markets Act between Sectoral Regulation and Competition Law. University of Freiburg. [interaktyvus]. https://awards.concurrences.com/IMG/pdf/maximilian_burger_a_europe_fit_for_the_digital_age.pdf [žiūrėta 2025 m. kovo 17 d.];
35. CAPPAL, Mario; COLANGELO, Giuseppe (2021). Taming digital gatekeepers: the more regulatory approach to antitrust law. *Computer Law & Security Review*, 41. [interaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3572629 [žiūrėta 2025 m. kovo 11 d.];
36. CRANE, Daniel A. (2024). Defining Relevant Markets in Digital Ecosystems. *Journal of Law & Innovation*, 7(May). [interaktyvus]. https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/jli/article/1032/&path_info=Crane_Defining_Relevant_Markets_in_Digital_Ecosystems_Publication_Draft_FINAL.pdf&utm_source=chatgpt.com [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];
37. ENGEL, Anja (2025). Licence to Regulate: Article 114 TFEU as Choice of Legal Basis in the Digital Single Market. In: Engel, A.; Groussot, X.; Petursson, G.T. (eds) *New Directions in Digitalisation*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-65381-0_2. [žiūrėta 2025 m. kovo 5 d.];

38. EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN) (2021). Joint Paper of the Heads of the National Competition Authorities of the European Union: How National Competition Agencies Can Strengthen the DMA. [interaktyvus]. https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Others/DMA_ECN_Paper.pdf [žiūrėta 2025 m. kovo 12 d.];
39. FRANCK, Jens-Uwe; PEITZ, Martin (2021). Digital Platforms and the New 19a Tool in the German Competition Act. *CRC TR 224 Discussion Paper Series 2021*, final version *JECLAP* 12, 513–528. [interaktyvus]. <https://ssrn.com/abstract=3838759> [žiūrėta 2025 m. kovo 13 d.];
40. FRIENDS OF AN EFFECTIVE DIGITAL MARKETS ACT (2021). Strengthening the Digital Markets Act and Its Enforcement. [interaktyvus]. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-536668e07519d9e6032ef0097ba01145bcdcb4bb/pdf> [žiūrėta 2025 m. kovo 16 d.];
41. GRYLLOS, Georgios (2024). The New Digital Landscape: Interaction between the DMA and Rules of National and EU Law Governing the Conduct of Gatekeepers. *Concurrences*, 1, Art. N° 117285;
42. KOMNINOS, Assimakis P. (2022). The Digital Markets Act: How Does it Compare with Competition Law? *Portale di diritto europeo ed internazionale* (forthcoming). [interaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4136146 [žiūrėta 2025 m. kovo 22 d.];
43. LOHSE, Elke J. (2012). The meaning of harmonization in the context of European Union—a process in need of definition. Iš: ANDENAS, Mads; ANDERSEN, Camilla B. (eds.) *Theory and Practice of Harmonization*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, p. 282–313.
44. MALINAUSKAITE, Jurgita (2020). *Harmonisation of EU Competition Law Enforcement*. Cham: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-30233-7> [žiūrėta 2025 m. kovo 16 d.];
45. MONOPOLKOMMISSION (2022). *Digital Ecosystems and Competition Law*, Chapter V of the XXIV Biennial Report. Bonn: Monopolkommission. [interaktyvus]. https://www.monopolkommission.de/images/HG24/Main_Report_XXIV_Ch5_Digital-Ecosystems.pdf [žiūrėta 2025 m. kovo 14 d.];
46. MORENO BELLOSO, Natalia; PETIT, Nicolas (2023). The EU Digital Markets Act (DMA): A Competition Hand in a Regulatory Glove. *European Law Review*, 48, 391. [interaktyvus]. <https://ssrn.com/abstract=4411743> [žiūrėta 2025 m. kovo 15 d.];

47. OECD (2018). *Quality Considerations in Digital Zero-Price Markets*. Paris: OECD. [interaktyvus].
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/03/quality-considerations-in-the-zero-price-economy_85631bda/8022ca46-en.pdf [žiūrėta 2025 m. kovo 10 d.];
48. OECD (2021). Ex-Ante Regulation and Competition in Digital Markets – Note by Germany. DAF/COMP/WD(2021)61. [interaktyvus].
[https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WD\(2021\)61/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WD(2021)61/en/pdf).
49. OECD (2023). Theories of harm for digital mergers – Background Note. DAF/COMP(2023)6. [interaktyvus].
[https://one.oecd.org/document/DAF/COMP\(2023\)6/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP(2023)6/en/pdf) [žiūrėta 2025 m. kovo 23 d.];
50. PETTERSSON, Erik (2022). DMA - An “Antitrust” Statute? [interaktyvus].
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4222013.
51. PRECHAL, Sacha (1995). *Directives in European Community Law*. Oxford: Clarendon Press.
52. RIBERA MARTÍNEZ, Alba (2024). The decentralisation of the DMA's enforcement system. *GRUR International*, 73(12), 1111–1127.
53. SPASOVA, Rumyana (2021). Powers of the European Commission – delegated and implementing acts in practical terms. *ERA Forum*, 22(3), 507–521.
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8522543/> [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];
54. THE EUROPEAN PROPOSAL FOR A DIGITAL MARKETS ACT: A FIRST ASSESSMENT (2021). CERRE. [interaktyvus]. https://cerre.eu/wp-content/uploads/2021/01/CERRE_Digital-Markets-Act_a-first-assessment_January2021.pdf [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];
55. VAN DEN BOOM, Jasper; HINCK, Sarah; ANDRIYCHUK, Oles; PODSZUN, Rupprecht (2024). Digital Regulation Synthesis: Comparative Analysis of the DMA, Sec. 19a and the DMCCA. [interaktyvus]. <https://ssrn.com/abstract=5079869> [žiūrėta 2025 m. kovo 13 d.];
56. WEATHERILL, Stephen (2017). The Several Internal Markets. *Yearbook of European Law*, 36, 125–178. <https://doi.org/10.1093/yel/yex007>

TEISMŲ PRAKTIKA

57. British American Tobacco (Investments) Ltd and Imperial Tobacco Ltd prieš Secretary of State for Health [CJEU], No. C-491/01, [2002]. ECLI:EU:C:2002:741.

58. Vodafone Ltd ir kiti prieš Secretary of State for Business, Enterprise and Regulatory Reform [CJEU], No. C-58/08, [2010]. ECLI:EU:C:2010:321.
59. Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą [CJEU], No. C-376/98, [2000-10-05]. ECLI:EU:C:2000:544.
60. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (2024). Sprendimas byloje C-48/22 P – Google ir Alphabet prieš Komisiją.
61. Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė prieš Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą [CJEU], No. C-66/04, [2005]. ECLI:EU:C:2005:201.

KITI ŠALTINIAI IR DOKUMENTAI:

62. European Commission (2017). Commission Decision of 27 June 2017 relating to proceedings under Article 102 TFEU and Article 54 EEA Agreement (AT.39740 – Google Search (Shopping)). C(2017) 4444 final. [interaktyvus]. https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39740/39740_14996_3.pdf [žiūrėta 2025 m. kovo 19 d.];
63. MANTHORPE, Rowland (2019). EU Competition Chief Struggles to Tame ‘Dark Side’ of Big Tech Despite Record Fines. *Sky News* [interaktyvus]. <https://news.sky.com/story/eu-competition-chief-struggles-to-tame-dark-side-of-big-tech-despite-record-fines-11893440> [žiūrėta 2025 m. kovo 6 d.];
64. ROTONDO, Elvira (2013). The legal effect of EU Regulations. *Computer Law & Security Review*, 29, 437–445. [interaktyvus]. https://www.researchgate.net/publication/259123287_The_legal_effect_of_EU_Regulations [žiūrėta 2025 m. kovo 7 d.];
65. WAGENER, Hans-Markus; GÜRER, Kaan (2024). Digital Markets – Regulation – Compliance: The Art of Making Complexity a Harmonious Triad. *Kluwer Competition Law Blog* [interaktyvus]. <https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2024/05/06/digital-markets-regulation-compliance-the-art-of-making-complexity-a-harmonious-triad/> [žiūrėta 2025 m. kovo 17 d.];
66. WIGGERS, M.; STRUIJLAART, R. (2020). Commission aims to introduce ‘traffic lights’ for the digital sector – Detailed regulation for the digital sector instead of genuine ex ante enforcement. *Kluwer Competition Law Blog* [interaktyvus]. <https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2020/12/17/commission-aims-to->

introduce-traffic-lights-for-the-digital-sector-detailed-regulation-for-the-digital-sector-
instead-of-genuine-ex-ante-enforcement/ [žiūrėta 2025 m. balandžio 7 d.];

SANTRAUKA

Skaitmeninių rinkų akto įgyvendinimas valstybėse narėse: vidaus rinkos fragmentacijos rizikos

Deimantė Lina Paškevičiūtė

Magistro darbe analizuojamas ES vidaus rinkos vientisumo užtikrinimo siekis skaitmeninėse rinkose, ypatingą dėmesį skiriant SRA vaidmeniui. Tyrimo ašis – SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimo valstybių narių praktikos analizė, atsižvelgiant į šios nuostatos potencialą riziką sukelti vidaus rinkos fragmentaciją. Pirmojoje darbo dalyje nagrinėjama skaitmeninių rinkų specifika ir didžiųjų platformų disproporcinga ekonominė galia, paremta masto ekonomija, tinklo efektais, paslaugų įvairialypiškumu, vertikaliąja integracija ir duomenų naudojimu. Aptariama, kaip šie veiksniai lėmė struktūrinius rinkos nepakankamumus, kurių tradicinė konkurencijos teisė nebesugebėjo tinkamai spręsti, ir pagrindžiama būtinybė taikyti išankstinį ex ante reguliavimo modelį, kurį užtikrina SRA, siekiant apsaugoti ES vidaus rinkos integralumą. Antrojoje dalyje analizuojama, kaip valstybės narės įgyvendina SRA 38 str. 7 d., išryškinant reikšmingą kiekybinį ir kokybinį skirtumą tarp nacionalinių teisėkūros sprendimų. Aptariamas SRA vykdymo užtikrinimo modelio pokytis teisėkūros proceso metu – nuo centralizuoto prie kvazicentralizuoto, įtvirtinant NKI vaidmenį ir siekiant suderinti sprendimų priėmimo efektyvumą su instituciniu savarankiškumu. Trečiojoje dalyje atliekama SRA 38 str. 7 d. įgyvendinimo analizė visose valstybėse narėse bei vertinamas Vokietijos VKĮ 19a str. pavyzdys, kuris nors ir siekia papildyti SRA tikslus, gali sukelti vidaus rinkos fragmentacijos riziką dėl norminio persidengimo ir reguliacinės naštos prieigos valdytojams. Tyrimo rezultatai parodė, kad nevienodas SRA įgyvendinimas ir paralelinės nacionalinės reguliavimo iniciatyvos kelia riziką skaitmeninės vidaus rinkos vientisumui. Darbo išvadose pabrėžiamas poreikis užtikrinti vienodą SRA taikymą ir stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, siekiant išsaugoti veiksmingą, integruotą ir nuoseklų skaitmeninių rinkų reguliavimą ES.

SUMMARY

Implementation of the Digital Markets Act in Member States: risks of internal market fragmentation

Deimantė Lina Paškevičiūtė

The master's thesis analyzes the EU's efforts to ensure the internal market's integrity in digital markets, with a particular focus on the role of DMA. The research focuses on analyzing the implementation of Article 38(7) of the SRA in Member States, assessing the potential of this provision to fragment the internal market. The first part of the thesis examines the specific characteristics of digital markets and the disproportionate economic power of large platforms, based on economies of scale, network effects, service multiplicity, vertical integration, and data use. It discusses how these factors have led to structural market failures that traditional competition law is no longer able to address adequately, and justifies the need for the ex ante regulatory model provided by the DMA to protect the integrity of the EU internal market. The second part analyzes how Member States implement Article 38(7) of the DMA, highlighting significant quantitative and qualitative differences between national legislative decisions. It discusses the change in the model for ensuring the implementation of the DMA during the legislative process, from a centralized to a quasi-centralized model, strengthening the role of NCAs and seeking to balance the effectiveness of decision-making with institutional independence. The third part analyzes the implementation of Article 38(7) of the DMA in all Member States and assesses the example of Article 19 a of the GWB, which, although it seeks to supplement the objectives of the DMA, is not fully in line with the principles of the DMA. The results of the study show that the uneven implementation of the DMA and parallel national regulatory initiatives pose a risk to the integrity of the digital single market. The results of the study show that the uneven implementation of the DMA and parallel national regulatory initiatives pose a risk to the integrity of the digital single market. The conclusions of the study emphasize the need to ensure consistent application of the DMA and to strengthen interinstitutional cooperation in order to maintain effective, integrated, and consistent regulation of digital markets in the EU.